Kvinnesaksnytt

Nr. 1–2011
62. årgang

Innhold

Dagens fokus:

- Leder: kommunevalget 2011 2
- Stemmeretskravet 3
- Fakta om kvinner og politikk 4
- Stem kvinner inn 5
- Foreldrepermisjonen 7
- Pappalykke 8
- Bedre barselomsorg 10
- Delt bosted 11
- Barnets beste forsømmes 12
- Kamp mot voldtekt 14
- Likelønn 16

Apropos historien
Anna Rogstad-markeringen:

- Kvinnesakskvinne og politiker 18
- Lærerinne og organisasjonsbygger 20
- Anna Rogstad i rampelyset 21
- Ingen enslig svale 22
- Overaskende nytt om Anna Rogstad 24
- Anne Holsen 26

Internasjonalt:

- 8. mars i 100 år 27
- Kvinnekamp i Midt-Østen 30
- Slutt på barneekteskap 31
- Nedtelling til 2015 32
- Skyggerapport til FN 34
- 5. verdenskonferanse for kvinner 38

Organisasjonsarbeid:

- NKFs landsstyre 21. mai 2011 36
- Hva skjer på kvinnemuseet 38
- Lov mot vold 39
- Nytt fra lokallaga 40
- Nye medlemmer 42
- Til minne 44
- Smånytt 46

NORSK KVINNESAKSFORENING

* 127 år *

Kommunevalget 2011 – et nytt gubbevalg?

I alle år har menn hatt makta i kommunestyrene. Nå, mer enn hundre år etter at kvinner fikk stemmerett, har menn stadig to tredels flertall. Fram til 1970 utgjorde menn mer enn 9o prosent av medlemmene i kommunestyrene, selv om kvinner stemte flittig ved valgene. Så ble det satt i gang aksjoner for å få valgt flere kvinner. Kvinner meldte seg inn i de politiske partiene. Venstre, SV og Ap innførte kvotering på valglistene, og kvinnelige velgere lærte seg å rette på listene til fordel for kvinnelige kandidater. Kvinneandelen i kommunestyrene steg, og i løpet av få år ble mannsflertallet redusert til to tredeler. Men etter 1990 har situasjonen ikke endret seg. Menn har fortsatt det samme solide flertallet.

En vesentlig grunn til dette er at vi har en udemokratisk ordning for valg av personer til kommunestyrene, og denne favoriserer menn. Det ser så demokratisk ut. Alle velgerne kan rette på listene og støtte sine favorittkandidater. Men i praksis er det bare et mindretall som gjør det, omlag 40 prosent av velgerne, og det er dette mindretallet som i stor grad avgjør hvem som kommer inn i kommunestyrene.

Det er ulike grunner til at flertallet ikke retter på listene. Mange er redde for at stemmen vil bli forkastet hvis de gjør feil. Det er ikke alltid lett å vite hvem en skal prioritere, og det er en utbredt misforståelse at en støtter partiets rekkefølge av kandidater hvis en ikke retter på lista. Men med den ordningen vi har, er det ikke mulig å støtte partiets rekkefølge uten å rette. Hvis en ikke retter, har en meldt seg ut av personvalget. Og det er nok at én velger retter, så kan partiets rekkefølge av kandidater bli endret. For å påvirke valget av personer, *må* en rette. Evt. kan en støtte de kandidatene partiet har prioritert.

Forskning viser at rettingene vanligvis er i favør av menn. Mannlige kandidater har gjerne høyere status, mer erfaring og er mer kjent. Kvotering sikrer at kvinner kommer med på valglista, også blant de øverste. Men de er sjelden øverst. Og de konservative partiene kvoterer ikke. Dessuten må kvinner få stemmetillegg av partiene for å bli valgt.

Ved kommunevalget i 2003 nominerte partiene i alt 40 prosent kvinner på listene, og blant dem som fikk stemmetillegg, var det omtrent like stor andel kvinner. Men nominasjonene sikret ikke mer enn 17 prosent kvinner i kommunestyrene. Velgernes rettinger var avgjørende for resten. Med maksimal støtte til de kvinnelige kandidatene under valget kunne de ha fått 71 prosent av medlemmene i kommunestyrene. Men velgerne favoriserte menn gjennom sine rettinger, og kvinneandelen i kommunestyrene endte på 36 prosent.

Uansett partienes nominasjoner er velgernes rettinger avgjørende. Skal vi få kjønnsbalanse i kommunestyrene, må flertallet av velgerne rette, og de må favorisere kvinner.

Tidligere har det vært organisert opplysningskampanjer foran kommunevalgene for å øke representasjonen av kvinner. Norsk Kvinnesaksforening har henstilt til myndighetene om å gjøre det i år også. Økning skjer ikke av seg selv. Kommunal- og regionaldepartementet vil dele ut informasjonsbrosjyrer til alle husstander og har gitt 5 millioner kroner til frivillige organisasjoner for å informere sine medlemmer om valgordningen. Men noen spesielt kvinnerettet kampanje blir det ikke, og bare 2 av de 24 frivillige organisasjonene er kvinnerettet.

Velgerne må oppmuntres spesielt til å sette kryss og støtte kvinnelige kandidater ved kommunevalget.
For å ha størst mulig virkning, bør velgere slå seg sammen og bli enige om hvilke kandidater de skal gi kryss slik at flest mulig krysser likt. Da får det størst effekt. Og mange velgere må krysse kvinner effektivt hvis vi skal greie å øke kvinnerepresentasjonen. Ellers risikerer vi tilbakeslag.

Torild Skard
leder i Norsk Kvinnesaksforening

Stemmeretskravet
Sang fra Kvindernes stemmeretstog, 17. mai 1907

Hør fanerne smelder, hør trommerne gaar,
I hvirvlende, drønnende takt.
Hør kvindernes krav, der som solflom ved vaar
Har uovervindelig magt.
Fra hjerterne stiger i glødende ord:
Giv plads for din søster og mor!

Du "skabningens herre", almægtige mand,
vi tigger dig ikke om ret,
men kræver den; nægt, om du vover og kan,
paa haardhjertet bagstræversk sæt.
Men straffen vil komme som flammende lyn
og aabne dit lammende syn.

Hvad fædre paa Eidsvold har bygget og skabt,
skal du bygge videre frem.
Hvis ikke vil deres forhaabning gaa tabt,
og du blir en smaagut mod dem.
Men gir du os adgang til samfundets ror,
da skaber du lykke om bord.

Hør fanerne smelder, hør trommerne gaar,
I hvirvlende, drønnende takt.
Vort krav bruser stærkere aar efter aar,
til det faar beslutningens magt.
Og derfor, du hersker i høisædet stor:
Giv plads for din søster og mor!

H.Ø.

NORSK KVINNESAKSFORENING

Litteraturhuset Oslo 2. mars 2011

DEBATTMØTE:

Kvinnens deltakelse i det politiske liv!
Blir hun valgt inn? Hva slags posisjoner får hun?

- Bubi Ncuba, Zimbabve, sang

Innledere:
- Kjersti Bergstø, statssekretær
- Hatice Elmacioglu, kommunestyremedlem, Drammen Høyre
- Fakhra Salimi, leder MIRA-senteret
- Torild Skard, seniorforsker og leder Norsk Kvinnesaksforening
- Debatt

MiRA
RESSURSSENTER FOR KVINNER MED MINORITETSBAKGRUNN

Fakta om kvinner og politikk i Norge

KOMMUNEVALGET 2007

Før valget:
- 42% kvinner blant de 62 555 listekandidatene
- 28% av listene hadde en kvinne på topp
- 3% innvandrere blant listekandidatene, 2% ikke-vestlige
- nesten halvparten kvinner blant de ikke-vestlige kandidatene

Under valget:
- 61% valgdeltaking, 40% rettete lister Valgforskning viser at rettingene som regel skjer i favør av menn.

Resultat av valget:
- 38% kvinner blant de 10 946 representantene i kommunestyrene,
- 2% innvandrere, 1% ikke-vestlige blant representantene,
- nesten halvparten kvinner blant ikke-vestlige representanter

Etter valget:
- 42% kvinner blant medlemmene av formannskapene,
- 23% kvinner blant lederne i styrer, råd og utvalg,
- 23% kvinner blant ordførerne

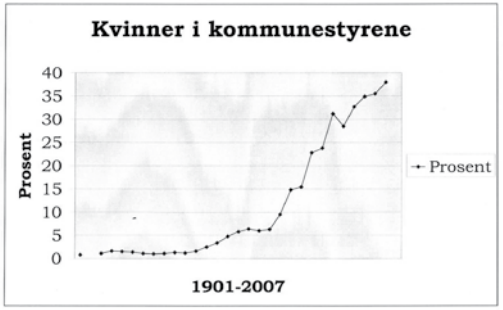

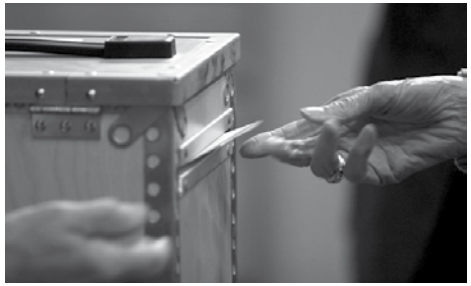

STORTINGSVALGET 2009

Stortingsrepresentasjon 2009
- 40% kvinner blant de 169 Stortingsrepresentantene
- 1% innvandrere blant representantene (en mann og en kvinne) – i befolkningen 11% innvandrere

Sametinget 2009
- 49% kvinner blant de 39 representantene

Regjeringen 2009
- 50% kvinner blant de 20 medlemmene, ingen innvandrere
- 1 innvandrer er politisk rådgiver og en er statssekretær (en mann og en kvinne), dessuten er en statssekretær same.

Stem kvinner inn i kommunestyre og fylkesting
GI DEM KRYSS PÅ LISTA

Endrer vi ikke på stemmeseddelen, er sannsynligheten stor for at det blir færre – ikke flere – kvinner i kommunestyrene og fylkestingene ved valget i 2011.

Nå er det 38 prosent kvinner i kommunestyrene og 45 prosent i fylkestingene. Dette er mer enn før, men det er et godt stykke igjen til 50 prosent – og hvorfor skulle ikke kvinner ha mer enn 50 prosent, slik menn har hatt i alle år?
Skal vi øke antall kvinner, må velgerne krysse kvinner inn.
Navnene på stemmeseddelen er bestemt av partiet eller gruppen som står bak stemmeseddelen.
Men du kan påvirke utfallet av valget!

Valget av stemmeseddel avgjør hvilket parti eller gruppe du stemmer på. Men du kan ***endre på stemmeseddelen for å påvirke HVEM*** som blir valgt. Det er ikke tillatt til å stryke navn på stemmeseddelen, men du kan sette kryss, og ved kommunevalget kan du også skrive nye navn på stemmeseddelen. Selv om du gjør feil, blir stemmeseddelen ikke forkastet.
Mulighetene for å påvirke hvem som blir valgt, er større ved valget til kommunestyret enn ved valget til fylkestinget. Hvis flere velgere samarbeider om hvem de vil gi kryss eller skrive opp på stemmeseddelen, kan virkningen bli større enn hvis hver velger endrer på stemmeseddelen alene.

Du kan også endre på stemmeseddelen hvis du forhåndsstemmer. Det kan du gjøre hvor som helst i landet fra 10. august til og med 9. september. Valgdagen er i år mandag 12. september. I noen kommuner er det også valg søndag 11. september.

Postkort foran valget i 1983, Opplysningskampanjen –83.

"Takk, men jeg foretrekker en plass i kommunestyret."
"Tror De at det er noen som vil kumulere Dem, da frøken?"
Flyseddel foran valget i 1971, Norske Kvinners Nasjonalråd

VALG TIL KOMMUNESTYRET
Hva betyr det at navnet til en kandidat står med uthevet skrift?
Partiet eller gruppen har da gitt kandidaten stemmetillegg. Vedkommende får et tillegg på 25

prosent av det antall stemmer som listen får ved valget. Hvis listen får i alt 400 stemmer, får vedkommende 500 stemmer. Slike kandidater har større sjanse for å bli valgt enn de andre på listen.

Du kan påvirke valget ved å gi personstemme

Du kan påvirke hvem som blir valgt, ved å gi personstemmer. Det skjer på to måter:

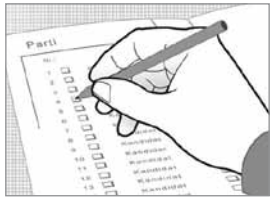

- Du kan gi personstemmer til kandidater på stemmeseddelen. Du må da sette et merke (kryss, hake eller lignende) i ruten ved navnet til den/de kandidater du vil støtte. Du kan gi personstemme til så mange som du vil, og selvfølgelig både til kandidater som står med uthevet skrift, og til kandidater som ikke gjør det.
- Du kan gi personstemme til kandidater fra andre partier/grupper (såkalte slengere). Da skriver du vedkommende kandidats navn i et eget felt nederst på din stemmeseddel. Hvor mange slengere du kan føre opp, fremgår av stemmeseddelen.

Du kan altså endre på stemmeseddelen ved å:

- Sette kryss i ruten ved navnet til de kandidatene på stemmeseddelen som du vil støtte ved å gi personstemme; og
- Gi personstemmer til kandidater fra andre lister ved å føre dem opp som slengere på stemmeseddelen din.

For å øke tallet på kvinner i kommunestyret, er det lurt at flere samarbeider om hvem de gir personstemmer. Da får de samme kandidatene flere personstemmer og gjør det bedre i konkurransen. Selv om dere stemmer på ulike partier, kan dere samarbeide ved å føre prioriterte kvinner opp som slengere.

VALG TIL FYLKESTINGET

Det er mulig å påvirke rekkefølgen blant kandidatene på stemmeseddelen til fylkestinget ved å sette et merke (kryss hake eller lignende) ved kandidatens navn. Da rykker kandidaten oppover på listen. Men det er ikke lov å føre opp slengere. Det er heller ikke lov til å stryke kandidater.

Har det noen betydning at jeg gir personstemmer?

Sjansene er store for at tallet på kvinner i kommunestyrene og fylkestingene vil gå ned, dersom vi ikke gir kvinnelige kandidater personstemmer. Mange tror at de støtter partiets kandidatvalg ved å la være å endre på stemmeseddelen. Dette er feil. Hvis du ikke endrer på stemmeseddelen, påvirker du ikke personvalget i det hele tatt. Da overlater du valget av kandidater til de andre velgerne, og erfaringene viser at mannlige kandidater får mest støtte.

I 2003 kunne vi fått 71 prosent kvinner i kommunestyrene, men fikk bare 36 prosent, fordi velgerne ga flest personstemmer til menn. Derfor må du endre på lista og støtte kvinner for å få dem inn.

Det kan ha betydning for politikken hvem som sitter i kommunestyret og fylkestinget. Vi bør derfor benytte våre demokratiske rett til å påvirke valget og endre på stemmeseddelen for å sikre at flest mulig kvinner blir valg inn.

GODT VALG 2011!

Foreldrepermisjonen: Økt kvote for mor, ikke bare for far

Under Brundtland-regjeringene ble det tatt et krafttak for barneomsorgen. Fra 1987 til 1993 ble fødselspermisjonen for mor og barn utvidet fra 18 til 42 uker, inkludert 3 uker før fødselen. Tidligere kunne foreldrene dele permisjonen slik de ville etter sjette uke etter fødselen. Men i 1993 ble det innført fedrekvote. Det betydde at 4 uker av fødselspermisjonen ble forbeholdt far og falt bort dersom han ikke benyttet den. Fra 2005 er fedrekvoten økt betydelig, dels ved å forlenge den samlete permisjonstida, dels ved å ta fra den tida som tidligere kunne deles eller gå til mor. Fra 1. juli blir 12 uker forbeholdt far.

Sammenliknet med andre europeiske land har Norge en romslig foreldrepermisjon. Dette bidrar blant annet til at vi har større fødselstall og flere kvinner i yrkesarbeid enn andre land. Permisjonen med foreldrepenger er fra 1. juli i år totalt 47 uker med full sats (eller 57 uker med 80 prosents sats). 3 uker av permisjonen før fødselen og de første 6 ukene etterpå er forbeholdt mor, til sammen 9 uker. Når 12 uker er forbeholdt far, er det 26 uker igjen til "fri fordeling". Dersom hele denne tida går til mor, kan hun totalt få 35 uker.

Norsk Kvinnesaksforening har arbeidet aktivt for å få en fedrekvote som bidrar til at menn i større grad er hjemme i barnets første leveår. Men vi har ment at dette ikke måtte skje på bekostning av mor og barn. Vi har derfor krevd at en større permisjonsdel forbeholdt far skulle skje ved at den totale permisjonstida ble forlenget. Dette har bare skjedd delvis. NKF vil derfor understreke at eventuell videre økning av fedrekvoten må baseres på en utvidelse av den totale permisjonstida.

Formålet med foreldrepermisjonen er ikke bare å sikre fars nærvær i familien. Den skal først og fremst sikre barnet en god start i livet med tilfredsstillende omsorg og kontakt med foreldrene og bidra til en god kombinasjon av foreldreskap og lønnet arbeid for de voksne. Mor må få permisjon som gjør at hun kan komme seg etter fødselen og har tilstrekkelig anledning til å amme slik helsemyndighetene anbefaler. Etter NKFs syn må den delen av foreldrepermisjonen som mor kan få, ikke reduseres ytterligere. Tvert om, bør den økes i lys av behovene til mor og barn. Og det er uakseptabelt at vi har en mødrekvote som er mindre enn fedrekvoten. Etter fødselen er mor bare øremerket halvparten så lang tid som far. Vi krever derfor en vesentlig forlengelse av mødrekvoten.

Hvor lang tid mødre trenger, vil variere. Permisjonsordningen må gi rom for at ikke alle er klar til å gå tilbake på jobb et halvt eller trekvart år etter fødselen. Heller ikke er alle barn klare til å begynne i barnehage ved 1 års alder. NKF mener det er vesentlig at tilstrekkelig lang foreldrepermisjon er til fri fordeling slik at familier i ulike situasjoner og med ulike ønsker kan ha den nødvendige fleksibilitet.

NKF vil be om økt forskningsinnsats på spedbarns- og småbarnstida for å få bedre innsikt i virkningene av foreldrepermisjonen.

Uttalelsen ble vedtatt med stort flertall av NKFs landsstyre 21. mai 2011. Reservasjonene fra enkelte gjaldt at videre utvidelse av fedrekvoten ble gjort avhengig av økt samlet permisjonstid, og at uttalelsen kunne oppfattes som om utvidelse av fars permisjon var et tilbakeskritt.

Uttalelsen er sendt til barne- og likestillingsministeren, helseministeren og Stortinget samt enkelte aviser.

Pappalykke

Av Torild Skard, psykolog

Det var ikke bare meg som trakk et lettelsens sukk da vår likestillingsminister kom tilbake på jobb etter pappaperm. Vi var flere i kvinnesaksmiljø som senket skuldrene. Audun Lysbakken hadde kjempet for pappaperm i lang tid uten å ha prøvd det selv. Nå fikk han endelig oppleve det – og det gikk bra. Ikke bare vanlig bra. Det hadde vært den mest givende tiden i hans liv, slår han fast.

Tenk om det hadde skåret seg. Tenk om han hadde kommet tilbake til departementet som en skuffet mann og sagt at foreldrepermisjon? Nei, det er ikke noe for mannfolk! Hva hadde da skjedd med ordningen her til lands? Vi som har slåss i årevis for å få far mer hjem og bedt om fedrekvote for å få det til, grøsser ved tanken.

Foto: Daniel Sannum Lautan / VG / Venstre om 01/11

Og Audun Lysbakken setter ikke sitt lys under en skjeppe. Han står fram i mediene for å vise en mannsrolle der makt og omsorg går hånd i hånd, og jobb og familie lykkelig lar seg forene. Han holder datteren i armkroken med sterkt blikk og mykt smil og triller barnevogna. Dette er vår minister for barn og likestilling. Det er flott, og det er framtidsvisjon i det med sikte på mer likestilte roller for kvinner og menn.

Men foreldrepermisjon er ikke enkelt. Den skal på en og samme tid ivareta behovene til tre forskjellige personer: mor, far og barn, og virke under ulike vilkår. Intervjuene har bare fokus på far. Bortsett fra at Aurora kan drikke av tåteflaske og si "pappa", får vi ikke vite noe om henne, og mor er helt fraværende. Mente journalistene de var uten betydning, eller ville familien beskytte sitt privatliv? Uansett hadde det vært interessant å få del i mer enn fars erfaringer. Far tok ut 4 måneder heltidspermisjon. Var dette greitt for mor, eller hadde hun foretrukket en annen løsning, f.eks. deltid over en lengre periode? Hvor mye permisjon hadde mor? Var det tilfredsstillende for henne, og hvordan fungerte ordningen for barnet? Utviklet det seg bra?

Fra barnemunn – om hvordan livet blir til

- ***Hvis frøet fra faren ikke treffer morens egg, blir det bare en vanlig omelett av det.***
- ***Jeg er så glad for at jeg er født av mamma og pappa. Det må være fælt å bli født av noen man ikke kjenner.***
- ***Babyer blir til i gjerningsøyeblikket***

"Trille-fedre" anno 1939

Det er gledelig og viktig at far liker å ha foreldrepermisjon. Men dette er ikke tilstrekkelig for at samfunnet skal betale for fornøyelsen. Hva skal kreves av en vellykt foreldrepermisjon?
Vår barne- og likestillingsminister legger vekt på at permisjonen skal anerkjenne menn som omsorgspersoner. Fedrene skal få like gode forutsetninger for å ta seg av barna som mødrene har. De skal kunne gå fra assistenter til medsjefer hjemme slik at familien blir mer likestilt. Familien skal også ha mer tid sammen, og barna skal få mer tid med begge foreldre. Slik kan en forebygge samlivsproblemer. Når det gjelder mødrene, er Lysbakken ikke enig med dem som mener kvinner trenger mer permisjon enn menn, på grunn av fødsel og amming. Med dagens regelverk kan mor fint være hjemme og fullamme i minst seks måneder, påpeker han. Og fedrekvote vil bidra til å gi kvinner større rom for egen karriere, et mer likestilt arbeidsliv og likelønn.

Alt dette er vel og bra. Men fødselspermisjonen skal vel først og fremst være til beste for barna? Hvorfor sier ministeren så lite om barns behov fysisk, psykologisk og sosialt? Hva fungerer best for barn på ulike trinn, hvor forskjellige er barn, og hva slags kontakt trenger de med ulike personer? Og hva med mødrenes helse og trivsel i forbindelse med fødsel, amming og barneomsorg? Mange er fysisk og følelsesmessig sårbare og har ekstra behov for omsorg, noen kortere, andre i lengre tid etter fødsel. Skal barnet ha det bra, må mor ha det bra.

Vi trenger en helhetlig diskusjon av foreldrepermisjonen med utgangspunkt i barnet, og så med både mor og far. Kanskje vår minister kunne ha nytte av å delta på kurs med nybakte foreldre for å få bedre grep på hverdagen og utviklingen til ulike barn og familier?

Trykt i Klassekampen 23. mai 2011.

Bedre barselomsorg

Foto: wordpress

Midt i den heftige debatten om sentralisering av fødeavdelinger i Norge kom det 14. mars en rapport fra Statens helsetilsyn, som er blitt forbigått i forbausende stillhet. I rapporten heter det at gapet mellom fødeavdeling og helsestasjon kan true pasienttryggheten.

Norsk Kvinnesaksforening har tidligere rettet kritikk mot den altfor korte liggetiden ved landets fødeavdelinger (se Kvinnesaksnytt nr 2-2008). Mange nybakte mødre sendes hjem etter to dager. Ikke minst for førstegangsfødende, enslige mødre og unge fødende med lite familie nær sitt nye bosted, kan den korte liggetiden etter fødselen medføre store problemer. Tiden for komme seg fysisk, få i gang ammingen og absorbere kunnskap om den nye livssituasjon blir for kort. Undersøkelser viser at det er klar sammenheng mellom redusert liggetid og økning i antall fødselsdepresjoner.

Statens helsetilsyn sier nå i en rapport at man har funnet betydelige gap i barselomsorgen fra tidspunktet da barselkvinnen og barnet blir skrevet ut fra fødeinstitusjonen, og fram til helsestasjonen er satt i beredskap for å kunne gi tilpasset oppfølgning av familien og det nyfødte barnet. Ved enkelte helsestasjoner i Oslo er det nå flere måneders ventetid.

Brudd i tjenestetilbudet så kort tid etter en fødsel truer pasientryggheten, konkluderer Statens helsetilsyn.

Norsk Kvinnesaksforening mener det er behov for en radikal forbedring av barselomsorgen.

Uttalelse fra arbeidsutvalget i Norsk Kvinnesaksforening 12. april 2011. Uttalelsen er sendt til helsedepartementet, helsedirektoratet, helseregionenes styrer samt flere aviser. Helsedirektoratet takket pent og sa at de skulle lese den.

Delt bosted

En uke hos mor og en uke hos far. I løpet av de siste årene er det skjedd en markant økning i andelen foreldre som velger delt bosted for barna etter samlivsbrudd. Flere politikere har tatt til orde for at dette bør bli normalen.

En forskningsrapport om "Delt bosted for barn" av Kristin Skjørten, Hilde Lidén og Rolf Barlindhaug, basert på 527 foreldre og 42 barn mellom åtte og atten år, konkluderer med at delt bosted kan fungere bra for mange barn, men at det ikke er hold for å konkludere med at delt bosted vil fungere bra for alle eller de fleste barn.

Det er viktig å merke seg at det er visse forutsetninger for at delt bosted skal være positivt:

- foreldrene samarbeider godt
- barna selv ønsker en slik ordning og trives med to hjem
- nærhet mellom foreldrehjemmene
- barna får en selvfølgelig plass og blir inkludert og anerkjent i begge hjemmene
- begge foreldrene stiller opp i forhold til barnas fritidsaktiviteter og skole
- åpenhet for å endre ordningen dersom barnas situasjon og behov forandrer seg

Foto: Scanpix_dagbladet.no

Barnas rolle er viktig for om en ordning med delt bosted skal fungere. Barna selv bidrar i vesentlig grad til at delt bosted blir en vellykket bosituasjon når foreldrene flytter fra hverandre. Drivkraften til barna er at de ønsker like mye kontakt med far som med mor. Selv om flesteparten av barna som er intervjuet lever bra med delt bosted, er det også noen triste stemmer blant dem.

Undersøkelsen gir lite informasjon om hvordan delt bosted fungerer for de yngste barna. Kun 9 prosent av foreldrene oppgir at yngste barn var under 5 år.

Det er bekymringsfullt at en av fire foreldre oppgir at de samarbeider dårlig, halvparten av disse mener konfliktene går ut over barna. Undersøkelsen viser at dette er belastende for barna.

Barneombud Reidar Hjermann
noterer at delt bosted ikke fungerer for alle barn og fraråder at delt bosted blir hovedregelen når mor og far skiller lag. Barnets beste er viktigere enn foreldrerettferdighet, sier han. Når foreldre går fra hverandre, skal de fordele hus, bil, TV og stereoanlegg. Barn kan ikke trekkes med i det regnskapet. En kan ikke fordele barna ut fra det som er rettferdig for foreldrene. Barn trenger individuelt tilpassete løsninger. Foreldrene må samarbeide om å vurdere hva som er den beste løsningen for dette barnet. Barneombudet anbefaler at spedbarn bør bo på ett sted.

Barneombud Reidar Hjermann

Barnets beste forsømmes

Norsk Kvinnesaksforening mener at barnets beste i økende grad blir tilsidesatt til fordel for foreldrenes interesser.

Det er blitt lagt til grunn at en god likeverdig kontakt med begge foreldre etter et samlivsbrudd er til barnets beste. Foreldre har derfor i flere år kunnet avtale at barn skal bo fast hos begge, men domstolene hadde ikke adgang til å fastsette delt bosted når foreldrene ikke ble enige. Fra sommeren 2010 kan domstolen fastsette i dom at et barn skal bo fast hos begge sine foreldre når det "ligg føre særlege grunnar". Samtidig har NKF merket seg at tallet på barnefordelingssaker ved domstolene har økt. Vi mener det er grunn til å reise spørsmål om det vil være til barnets beste å skulle bo fast hos begge foreldrene når disse ikke makter å bli enige seg imellom om en slik ordning? Ordningen med delt bosted er avhengig av at foreldrene samarbeider godt.

NKF mener vi trenger mer kunnskap og forskning om barns liv og trivsel i situasjoner med samlivsbrudd mellom foreldrene, blant annet om delt bosted er en gunstig ordning på ulike alderstrinn under ulike forhold.

www.gkhealth.com

Delt omsorg har økonomiske konsekvenser som etter NKFs syn ikke er nok kjent. Når et barn skal bo fast hos begge foreldre, er det ingen av foreldrene som betaler – eller mottar – barnebidrag. Delt bosted-undersøkelsen i 2007 fant at mødre til barn med delt bosted kommer økonomisk dårligst ut blant skilte foreldre, mens fedre kommer best ut. De dårlige levekårene til mødre med barn med delt bosted gir grunn til bekymring, både for kvinnene og barna. Følbar økonomisk ulikhet mellom hjemmene som et barn pendler mellom, er neppe heller til barnets beste.

I barnefordelingssaker fremsettes ofte anklager om vold eller overgrep. Forskning viser at slike anklager sjelden får betydning for utfallet av rettssaken. Her står prinsippet om at enhver er uskyldig til vedkommende er funnet skyldig, mot prinsippet om barnets beste. Ikke sjelden får en forelder det er fremsatt slike anklager mot, omsorg for barn eller blir tilkjent rett til samvær med barnet. Prinsippet om barnets beste tilsier at det er barnet – og ikke foreldrene – som har

Scanpix

rett til samvær, og at et barn som ikke vil ha samvær med en forelder, ikke må tvinges til det.

FNs barnekonvensjon slår fast at barnets beste er et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Norge har sluttet seg til barnekonvensjonen og er forpliktet til å etterleve den. Den er gjort til norsk lov med forrang foran andre lover. Barnets beste er dermed et grunnleggende krav for utforming av lover som gjelder barn og unge, og for offentlige og andre organers avgjørelser av spørsmål som gjelder alle under atten år. Etter sju års alder har barn

wordpress

også rett til å uttalelse seg (men ikke bestemme) i spørsmål som angår dem.

NKF krever

- at Norge tar konsekvensen av at FNs barnekonvensjon er norsk lov,
- at norske myndigheter, domstoler og det norske Storting, tillegger prinsippet om barnets beste avgjørende vekt i alle spørsmål som berører barn, herunder stabile og gode levekår og frihet fra frykt og vold, og
- sørger for regler og praksis som sikrer at barnets beste blir avgjørende ved beslutninger om barnefordeling og bosted for barn.

Uttalelse vedtatt av NKFs landsstyre 21. mai 2011. Uttalelsen er sendt til Stortinget, barne,-, likestillings- og inkluderingsministeren, justisministeren og domstolsadministrasjonen, samt NTB.

Torild Skard

Kamp mot voldtekt

Trolig mellom 8000 og 16000 kvinner voldtas i Norge hvert år, og antall voldtekter øker stadig. Det gjelder alle former for voldtekt: enkeltovergrep, gjengvoldtekter og voldtekter der offer og overgriper kjenner hverandre fra før. Unge jenter er særlig utsatt. Rundt 10 prosent av norske jenter har opplevd minst ett tilfelle av samleie mot sin vilje. For 19-åringene er tallet på hele 17,5 prosent. Av dem som har opplevd uønskede seksuelle hendelser, er 84 prosent jenter. Samtidig rapporteres det om et særlig økende antall grove voldtekter.

Selv om myndigheter og rettsvesenet hevder at bekjempelse av kjønnsbasert vold prioriteres høyt, får ofrene ofte ikke rettferdighet. Rettssystemet er ofte unnfallende når det gjelder etterforskning og å stille overgriperen til ansvar. Dette er diskriminering av kvinner og en manglende sikring av kvinners rettigheter og beskyttelse. Sammenlignet med andre forbrytelser ender få voldtektssaker med fellende dom, selv om bare rundt 15 prosent av anmeldte overgrep når retten, og de fleste overgrepsutsatte ikke anmelder den kriminelle handlingen. Det kan være mange grunner til det. Domfellelse for voldtekt forutsetter at den seksuelle omgangen har funnet sted uten fornærmedes samtykke. Det er ikke uvanlig at en utpekt gjerningsmann hevder at fornærmede samtykket til handlingen. Det strafferettslige beviskravet kan da føre til at gjerningsmannen blir frifunnet.

Foto: Getty

For å forebygge og bekjempe voldtekt og annen seksuell vold vil Norsk Kvinnesaksforening fremme følgende forslag:
En bør

- utarbeide en ny handlingsplan mot voldtekt. Det må blant annet iverksettes omfattende informasjonstiltak og holdningskampanjer for å forebygge overgrep mot kvinner.
- endre lovkravene slik at all seksuell omgang som ikke er frivillig rammes.
- gjennomføre nasjonale undersøkelser av voldtekt og seksuell vold i Norge.
- forsterke og utvikle det forebyggende arbeidet mot voldtekt og seksuell vold. Barn og unge må få opplæring om grensesetting og gjensidig respekt for hverandre i alle forhold, om likeverd og likestilling mellom kvinner og menn.
- forbedre kvaliteten av etterforskningen og behandlingen av voldtektssaker gjennom et bredt spekter av konkrete tiltak. Dette må blant annet inkludere opplæring for å endre diskriminerende holdninger til kvinner.
- kvalitetssikre overgrepsmottak.
- bedre koordinering og organisering med spisskompetanse i sedelighetssaker i hvert politidistrikt. En bør blant annet få mer bruk av videoopptak. Det bør utarbeides en håndbok med beskrivelse av alle etterforskningstiltak, og kompetansen til politijurister og statsadvokater bør heves.
- styrke ettervernet.

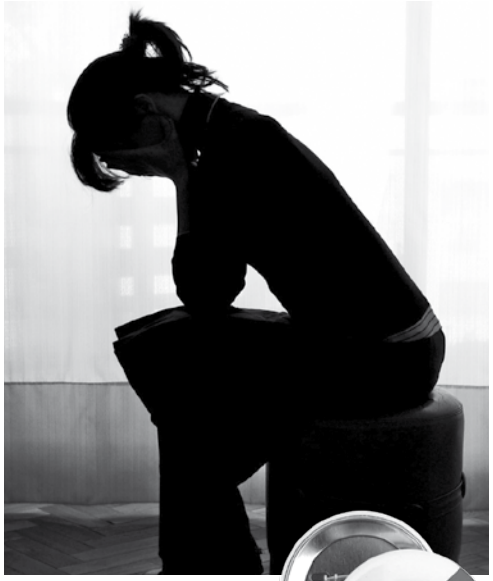

Uttalelse vedtatt av Norsk Kvinnesaksforenings landsstyre 21. mai 2011. Uttalelsen er sendt justisministeren, barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, riksadvokaten, Stortinget og utvalget for juryordningen, samt NTB.

MENN MOT VOLDTEKT
FEDRE BRØDRE KJÆRESTER VENNER

Likelønn og 6 timers arbeidsdag positivt både for kvinner og menn

Norsk Kvinnesaksforening krever at regjeringen følger opp likelønnskomisjonens forslag om å legge arbeidslivet bedre til rette for kvinner. Det viktigste forslaget er en kraftig oppvurdering av typiske kvinneyrker som for en stor del finnes i den offentlige sektor blant annet med øking i lønn. Ved siste lønnsoppgjør gikk partene sterkt ut for å satse på høyere lønn til kvinner, men resultatene uteble. Erfaringene fra dette lønnsoppgjøret viser at ordinære lønnsforhandlinger er utilstrekkelige for å oppnå likelønnselv med mye politisk velvilje.

Foto: Skjervøy Vgs

Lønn under ammefri bør gjennomføres snarest. Videre er det behov for å presisere arbeidstakeres rettigheter under og etter foreldrepermisjon for å gjøre rettighetene klarere og mer tilgjengelige for både arbeidstakere og arbeidsgivere.

Norsk Kvinnesaksforening gjentar kravet om 6 timers arbeidsdag for alle. Kortere arbeidsdag er et viktig tiltak både for å få flere i lønnet arbeid, og for at flere skal kunne stå i arbeid fram til ordinær pensjonsalder. Seks timers arbeidsdag fem dager i uken vil både for menn og kvinner bety et mer inkluderende arbeidsliv, samtidig som det vil ha åpenbare fordeler for familie og privatliv. En annen effekt av kortere arbeidsdag vil kunne være mindre stress og jevnere fordeling av arbeidsoppgaver i hjemmet.

Uttalelse er vedtatt av Norsk Kvinnesaksforenings landsstyre 21. mai 2011 og sendt arbeids-, barne- og likestillingsministeren, LO, NHO og Stortinget.

Magnhild Folkvord og Ebba Wergeland har skrivi ei utmerkt bok om 6-timars dagen: "Sekstimarsdagen – den neste store velferdsreforma?" (Gyldendal, 2008). Boka gir den første samla framstillinga av dei forsøka som er gjort med 6-timars dag i Noreg dei siste åra, og eit oversyn over svenske forsøk. Den fortel og om kampen om arbeidstida i eit historisk perspektiv. Kva skal til for at 6-timars dagen skal bli ein realitet, spør forfattarane. Økonomane seier det er mogeleg. Mannfolk som har prøvd 6-timars dagen, er glade for å få meir tid til ungar, husarbeid, trening og friluftsliv. Kvinner har drøymt om 6-timars dagen i mange tiår…

Stortingsmelding 6 (2010-11): "Likestilling for likelønn" Får vi likelønn?

Under høringen på Stortinget om regjeringens melding, leverte **Hilde Bojer** følgende kommentar på vegne av Norsk Kvinnesaksforening:

Norsk Kvinnesaksforening setter pris på at regjeringen aktivt går inn for å fremme så vel likelønn som likestilling. Men tittelen på meldingen stiller saken på hodet. Den skulle være likelønn for likestilling, ikke omvendt, ettersom likelønn er et middel for å nå målet, som er likestilling. Meldingen legger fram flere utmerkete tiltak, men regjeringen viker tilbake for det viktigste, nemlig å påvirke lønnsfastsettelsen direkte. Likelønnskommisjonen (NOU 2008:6) foreslo avsatt en likelønnspott på 3 milliarder kroner for å heve lønnsnivået i typiske kvinneyrker. NKF beklager at Stortingsmeldingen ikke følger opp dette forslaget, som er det mest direkte virkende og effektive skrittet i retning av likelønn for kvinner og menn. I stedet foreslås tiltak som i beste fall virker på svært lang sikt, og som til dels har uklar eller ingen virkning.

Det er selvsagt bra om både jenter og gutter velger mer utradisjonell utdanning og flere typer yrker. Men flere kvinner inn i mannsyrker opphever ikke den grunnleggende urettferdigheten at omsorgsyrker er underbetalt.

Lengre fedrepermisjoner er et ønskelig tiltak under visse forutsetninger, og vil antakelig på lengre sikt trekke menn bedre inn i omsorgen for barn. Men virkningen på kvinners lønn er uklar. Meldingen legger vekt på en svensk undersøkelse (Johansson, 2010) som viser at lengre fedrepermisjon bidrar til å øke morens lønn. Men en samtidig norsk undersøkelse (Sara Cools, Jon H. Fiva and Mads Kirkebøen: *The effects of paternity leave on parents and children, ESOP working papers*, 15 dec 2010) gir et resultat som er stikk motsatt.

Og igjen: en eventuell slik gunstig virkning er i beste fall langsiktig. Og lengre fedrepermisjon er heller ikke et tiltak rettet mot undervurderingen av kvinneyrker.

NKF vil for øvrig beklage at vidtrekkende forslag vedrørende barnets første leveår blir lagt fram uten en grundigere drøfting av virkningene ikke bare for fedre, men også for mødre og barn og familien som helhet.

Oslo 15. feb. 2011.

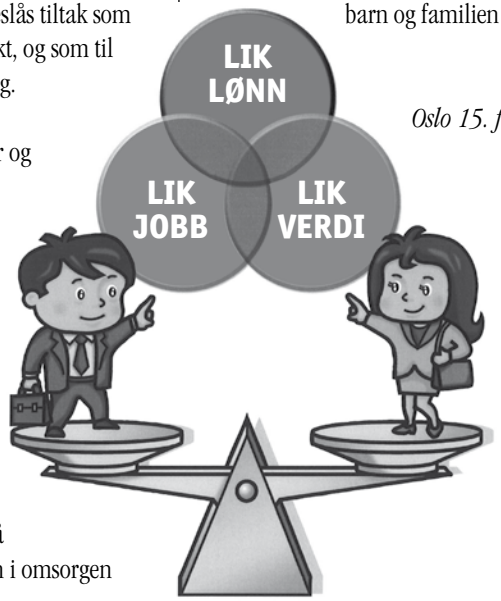

Anna Rogstad markeringen
KVINNESAKSKVINNE OG POLITIKER

Av Torild Skard

Det var ikke min tanke å bli Anna Rogstad-forsker. Men det ble nødvendig. Kvinnehistorien er et forsømt felt, så da jeg skulle skrive om Anna Rogstad i Kvinnesaksnytt og trålet historiebøker, leksika og nettsider, fant jeg bare spredte opplysninger, og fakta som tydeligvis var feil. F.eks. mente noen at Rogstad var Høyre, andre at hun var Frisinnede Venstre da hun ble valgt inn på Stortinget. Historikere hjalp meg, men jeg måtte til primærkildene for å finne sikre svar. Noen burde skrive en ordentlig biografi av Anna Rogstad og andre foregangskvinner. Det har de fortjent, og det vil gi oss bedre innsikt i historien og samtida vår.

"Fribåren, frisinnet kvinne"

Desto mer jeg studerte Anna Rogstad, desto større respekt fikk jeg for henne. Hun står fram som en banebrytende pioner for kvinners stemmerett, utdanning for jenter og styrking av lærerinnenes stilling.

Hun var en av borgerklassens overflødige, gamle "tanter": ugift, uten forsørger og med lite utdanning. 19 år gammel begynte hun å undervise, og hun arbeidet i skolen i 50 år for en lønn som lå langt under den mannlige lærere fikk.

Den mest dekkende beskrivelsen av Anna Rogstad har jeg funnet i Kvinnesaksforeningens blad Nylænde. I et portrett i 1906 står det:
– Anna Rogstad har mot til å være seg selv helt og fuldt uten noe stjålent sideblikk til Per eller Pål. Derfor har man måttet oppgi å få henne inn i noen partirulle. For de konservative står hun som radikal, for de radikale som reaksjonær, mens hun alene er en fribåren, frisinnet kvinne. Mot og frisinn er dog ikke nok, når noe skal kjempes frem.

Foto: Anders Beer Wilse / Norsk Folkemuseum

Anna Rogstad i Stortinget.

Men Anna Rogstad har også det mer som skal til, en fast vilje og en utholdenhet som aldri gir tapt, så lenge det er noe å vinne for en sak. Det er som foregangskvinne i arbeidet for kvinnesak at den store mengde har lært Anna Rogstad å kjenne.

Kvinners rett

Anna Rogstad ble tidlig faglig og politisk engasjert og viste seg å være en pragmatisk og dyktig organisator. Og det trengtes. Kampen for kvinners stemmerett varte i årtier. Høyre var mot og mange i Venstre.

For Anna Rogstad var stemmerett ikke bare en rettighet, men en nødvendighet for at kvinnene skulle være med og forme samfunnet. Ved kommunevalget i 1901, da kvinner kunne stemme og velges for første gang, stilte Anna Rogstad for Kvinnestemmerettsforeningen i Kristiania. I 1907 stilte hun på nytt, men denne gangen på en fellesliste av den liberale velgerforening, Høyre og Næringspartiet.

Frisinnede Venstre

Vedtaket i 1907 om begrenset stemmerett for kvinner ved Stortingsvalg var et gjennombrudd. Det var en urolig politisk situasjon. Krefter i Høyre og Venstre ville lage en bred borgerlig sentrumsfront mot sosialistene. Chr. Michelsen ønsket ikke noe nytt sammensveiset parti. Han ville bygge på selvstendig tenkende mennesker i en romslig liberal samlingsbevegelse. Vi kjenner ikke Rogstads syn i alle spørsmål, men Michelsens opplegg var så løst og politisk midt på treet at det vel passet henne godt, når hun først skulle bli medlem av et politisk parti. Hun var med å stifte Frisinnede Venstre og stilte til valg for partiet i 1909.

Det var direkte personvalg, og Frisinnede Venstre stilte over hele landet, alene eller sammen med Høyre. Det var en skjebnens ironi at Anna Rogstad kom som nummer to med Jens Bratlie som nummer én fra Gamle Aker krets i Kristiania. Bratlie var leder for høyrefløyen i Høyre og gikk mot allmenn stemmerett for kvinner. Mange trodde Anna Rogstad også var Høyre. Men hun var ikke det. Det var et valgsamarbeid mellom Frisinnede Venstre og Høyre.

Både Høyre og Frisinnede Venstre gjorde et brakvalg: Høyre med 41 mandater og Frisinnede Venstre med 21, og de to partiene dannet koalisjonsregjering. Bratlie ble Stortingsrepresentant og Rogstad vararepresentant. Av de tolv kvinnene fra forskjellige partier som stilte til valg i 1909, var det bare Rogstad som ble valgt.

Aktiv Stortingskvinne

17. mars 1911 møtte Anna Rogstad for første gang for Bratlie og ble historiens første kvinne på Stortinget. Hun møtte i korte perioder i 1911, men da Jens Bratlie ble statsminister i 1912, møtte hun så lenge regjeringen satt. Hun var en aktiv representant, og engasjerte seg i en rekke ulike saker: blant annet hærbudsjettet, skattlegging av kvinner, undervisning av døve barn, pensjon til lærerinner, kvinners adgang til å tale i kirkene og rusdrikk på jernbanen.

Foto: Bernt Sønvisen

Torild Skard ved Anna Rogstad-markeringen, Stortinget 16. mars 2011

Langt fram

Anna Rogsteds framtreden i Stortinget styrket stemmeretten. Men det ble ingen flom av kvinnelige Stortingsrepresentanter. Foran valget i 1912 ble Anna Rogstad ikke renominert. Høyremenn tok begge plassene, og FV stilte ikke i kretsen. De to partiene fikk dessuten tilbakeslag ved valget, mens Venstre gikk fram. Ingen kvinner ble valgt. Først i 1921 da valgordningen ble endret slik at vi fikk listevalg, ble den første kvinnen valgt Stortingsrepresentant, Karen Platou fra Høyre.

Hadde Anna Rogstad visst at det etter hundre år bare ville være 40 prosent kvinner på Stortinget, tror jeg hun hadde blitt svært nedslått. Hun sa i 1889: *– Det er urettferdig å utelukke norske borgere fra å utøve sine borgerrettigheter bare på grunn av deres kjønn, og det er skadelig for landet at kvinnene holdes borte fra deltakelse i samfunnsarbeidet. Måtte kvinnene snart få bringe det forsonende, det sant livgivende element inn i løsningen av vår tids brennende spørsmål!*

Utdrag fra tale ved Anna Rogstad -markeringen 16. mars 2011 i Lagtingssalen, Stortinget

Se Kvinnesaksnytt 2-2010.

Lærerinne og organisasjonsbygger

Som lærerinne arbeidet Anna Rogstad først i "guttebetalingskolen" i Trondheim, så Møllergata skole i Kristiania og siden Sagene og Grunerløkken, hvor hun virket resten av sin tid i folkeskolen. Men hun nøyde seg ikke med å undervise. Hun engasjerte seg tidlig i utdanningspolitikk og organisasjonsbygging. Hun spilte en avgjørende rolle i alle de tre lærerorganisasjonene hun var med i. I 1883 ble hun med i Kristiania lærerindeforening, som hun var med å forvandle fra en selskapsklubb til en aktiv faglig organisasjon. Her ble hun leder i 1889, et verv hun hadde i 32 år. Hun var nestleder i Norges Lærerforening i 1892-1907, men brøt ut da kvinnene kom i mindretall i styret, og var så med å stifte Norges Lærerinneforbund, der hun var leder far 1912 til 1919.

Læreinnen Anna Rogstad.
Foto: Anders Beer Wilse
(http://virksommeord.uib.no)

Fagkamp og forfatterskap

Det første store utdanningspolitiske forslaget som ble fremmet av Anna Rogstad, var å åpne landets lærerseminarer både for kvinner og menn og å gi almueskolens lærerinner adgang til å studere ved statens høyskoler. I 1883 var tiden ennå ikke moden for slike dristige tanker. Men da forslaget kom opp på ny i 1885, ble det vedtatt.

Grünerløkken skole 1895
www.byarkivet.oslo.kommune.no

I 1886 fikk Anna Rogstad statsstipend for å gjøre studier om finske lærerinneseminarer. Samtidig startet hennes omfattende forfatterskap med hovedvekt på pedagogikk, religion og språkundervisning.

Framhaldsskolen blir til

Et nytt studieopphold i Sveits og Østerrike førte henne sammen med Anna Holsen. Det førte til et intimt samarbeid for å omplante studieerfaringene til norske forhold. De la vekt på utvidet skolegang for ubemidlede unge piker, da det hersket stor fattigdom i Kristiania på den tiden.

Høsten 1900 satte Anna Rogstad i gang sitt første aftenkurs på Grünerløkken skole med 25 piker som var ferdige med 7. klasse. Fagene var norsk, husstell og bokføring – senere kom regning til. Allerede neste år var tallet oppe i 70, og flere lærerinner meldte seg til frivillig tjeneste. Det ble tre grupper med husstell, kjolesøm og engelsk som hovedfag. Tredje skoleår kom bokføringsklassen til, og skolen vokste jevnt og sikkert. Fra skoleåret 1916–1917 hadde aftenskolen 682 elever og dagskolen 160 elever.

Den ordnede frihet

I 1922 fikk Anna Rogstad Kongens fortjenestemedalje i gull "for sitt banebrytende arbeid i barne- og ungdomsskolen". Hun var æresmedlem av Norges Lærerinneforbund, som etter hennes død, 8. november 1938, reiste en minnestøtte på Vår Frelsers gravlund.

Anna Rogstad var en ildsjel, "*Hun var en kraft som ingen kunne stanse før seieren lyste over hennes verk*", sa skolepioneren Anna Sethne i sine minneord. Hun var langt foran sin tid i synet på skolens oppgaver og arbeidsmåter, og ikke minst i synet på disiplinen på skolen.

Anna Rogstad sier selv: "*Idealet er den ordnede frihet. Meget lettere er det å innføre en militærdisiplin. Men den fører ikke frem til skolens oppgaver og mål. Og den har ingen blivende verdi for eleven. De unge skal lære å disiplinere seg selv, det er kultur og disiplin de skal tilegne seg. Da vil livet fremover ikke bli så vanskelig å leve.*"

Utdrag fra artikkel av Brynjulv Aartun
16. mars 2011, www.utdanningsnytt.no

Anna Rogstad i rampelyset

100 års dagen for vår første kvinne på Stortinget ble markert i Stortinget 16. mars. Stortingspresident Dag Terje Andersen ønsket velkommen. Leder av Stemmerettskomiteen Kirsti Kolle Grøndahl holdt minnetale, og statsråd Tora Aasland holdt tale. Medlem av Stemmerettskomitéen Torild Skard innledet om Anna Rogstad som kvinnesakskvinne og politiker, og det var kulturelt innslag ved Ragnhild og Elbjørg Hemsing. Etterpå var det mottakelse.

Foto: Bernt Sønvisen

Foto: Stortinget

Markeringen for Anna Rogstad på Stortinget.

◄ *Tora Aasland, Kirsti Kolle Grøndahl og Torild Skard under markeringen*

17. mars markerte Oslo bystyre Anna Rogstad som kommunepolitiker og lærer. Ordfører Fabian Stang ønsket velkommen. Historiker Elisabeth Lønnå innledet om Anna Rogstads liv og bakgrunn, leder for Oslo Kvinnesaksforening, Gunnhild Ramm Reistad, hilste fra kvinnebevegelsen, og leder i Utdanningsforbundet, Mimi Bjerkestrand, hilste fra lærerne. Så var det mottakelse.

Aftenposten hadde omtale av Anna Rogstad 11. mars, Klassekampen 14. og 17. mars, Dagsavisen og VG 16. mars, Drammens Tidende og Nordlys 17. mars. Stortinget har oppdatert nettsidene sine og gitt ut publikasjonen Perspektiv 01/11 om Anna Rogstad og kvinner på Stortinget. Både NKF og Stortinget har trykt opp brosjyrer om Anna Rogstad, og NKF har fått korrigert omtalene av Anna Rogstad i KILDEN, Likestillings- og diskriminerings-ombudet (LDO) og Wikipedia. Store Norske Leksikon på nett har ennå ikke tatt inn rettingen. Det er overfor KILDEN og LDO foreslått en oppdatering og utvidelse av milepælsoversiktene.

Ingen enslig svale

Av Gunhild Ramm Reistad

Det var en mediebegivenhet da en kvinne for første gang tok sete i Norges Storting. Avisene forteller at gallerier og losjer var besatt og utenfor sto en mengde mennesker som ikke slapp inn.
Tidens Tegn har oppsummert situasjonen i et lite dikt 18.mars:

Foto: Utdanningsforbundet

Gunhild Ramm Reistad

Hva trengsel der er ved tingstuens port,
mor Norge kan gjøre reklame:
hva tidt ikke plenum av mannfolk har gjort,
bevirket en eneste dame.

Hva kvinner har på seg er alltid interessant, og Aftenposten kan fortelle sine lesere at Anna Rogstad for anledningen var iført en enkel og smakfull grågrønn ullkjole – dog uten terningkast.

50 damer feirer

Etter det historiske Stortingsmøtet skjedde det saker og ting, forteller Tidens Tegn. Da førtes frøken Rogstad over til Iris tesalong hvor 50 damer holdt fest – med taler! Først ut var zoologen Kristine Bonnevie, som rimelig nok valgte et bilde fra dyreverdenen: En svale gjør ingen sommer, men der vil komme flere, forsikret Bonnevie.
Deretter grep Betzy Kjelsberg fra Drammen ordet:
– *Vi kvinner var trygge da vi så vår første representant sitte rolig og trygg i salen. Det var likesom noget så hjemlig at se Anna Rogstad i sin hverdagskjole…* (her avbrøt frøken Rogstad: – *Langt ifra, ser De ikke jeg har sydd meg en ny muldvarpkjole!*)
Det står virkelig så, og det kan være fristende å legge mye skummelt i uttrykket, men dels var ikke Anna Rogstad slik, og dels var muldvarp betegnelsen den gang – og dette har jeg forsket på – en farge og en stoffkvalitet.
Deretter var det tale for president Bratlie, som så beleilig hadde fått forfall. – *Det skal han ha et riktig hurra for*, ropte neste taler, forteller Tidens Tegn: og fortsetter oppildnet:
– Sterke kvinnerøster jublet nå til hans ære, så det hørtes over hele Tostrupgården.
De jublet – for fremtidsdrømmen. En enslig svale skulle bli til en stor flokk.

Kristine Bonnevie

Betzy Kjelsberg

Kvinner må med

Det er denne begeistring jeg først og fremst ville formidle. Anna Rogstad var ikke alene, hun var en del av et miljø som hadde arbeidet intenst, trodd på at rettferdighet skulle skje fyldest og nå ropte hurra av begeistring.

Først og fremst hadde de bekjempet den fundamentale urettferdighet at den ene halvparten av norske borgere bare skulle få stemme i begrenset grad og ikke kunne velges til nasjonaforsamlingen. Den var så himmelropende at alle måtte forstå at snart måtte det bli en endring.

En annen sak er at kvinnene også følte det var felter i politikken som ropte på deres spesielle innsats, felter de mannlige politikere hittil ikke hadde hatt særlig blikk for: omsorgstiltak og sosialpolitikk.

Dette kvinnemiljøet hadde skapt politikk også før de kom med i de politiske organer. Det er ikke tvil om at det var kvinnene som skapte norsk sosialpolitikk. Fra århundreskiftet tok de opp kampen mot tuberkulosen. De krevde bedre boliger, lys og luft og hygiene, melk til barn, helsesøstre. De fikk bygget offentlige bad utover landet. Senere tok arbeiderkvinnelagene opp tanken med mødrehygienekontorer, og det skjedde enten lagene var representert i kommunestyrer eller ei. Med andre ord, kvinner har skapt sosialpolitikk, og de vil mer.

Stor svaleflokk

Mye annet står igjen. Anna Rogstad var pioner og fikk gjennomslag for lik utdannelse og likelønn for lærerstanden. Men utenfor skolen er vi slett ikke i mål med likelønn – og innen omsorg er det utallige uløste oppgaver – både nasjonalt og internasjonalt. Det er min tro at disse oppgaver lettere ville la seg løse om svalene ikke er i mindretall, men utgjør 50 prosent av kommunestyrer og Storting, og kvinnene i alle partier ga seg til å samarbeide mer tvers over partigrensene. Det har de gjort i Asker, og det har de gjort i Drammen.
Med stort hell.
Den store svaleflokken skal skape en sommer.

Innlegg under Oslo bystyres markering av Anna Rogstad 17. mars 2011.

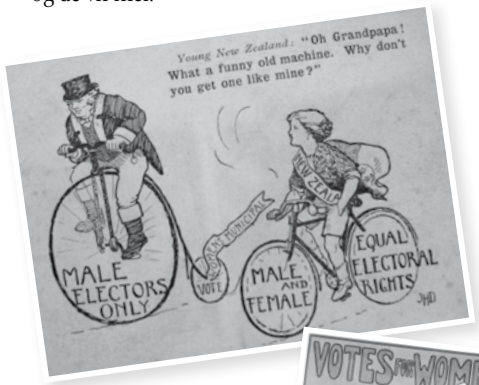

▲ Unge New Zealand
"Oh Grandpa! Hvilken rar gammel innretning. Hvorfor skaffer du deg ikke en som min?"

◄ Plakat for ukemagasinet "Votes for women" 1909, USA

Statsministeren og Damerne

I Anledning af hans Udtalelser i Stemmeretssagen

"Han skulde engang krybe ind i en Frentimmersjæl, saa skulde han se."
Karikatur fra Vikingen 1890.

Overraskende nyhet om Anna Rogstad:

Kort etter markeringen av 100-års dagen for Anna Rogstads frammøte i Stortinget, fikk Norsk Kvinnesaksforening tilsendt et avisutklipp fra Aftenposten 16. januar 1917. Der stor følgende:

*"**Overlærer Anna Rogstad** har vendt de frisinnede ryggen og meldt sig ind i arbeiderpartiet. I sin storthingstid, der rigtignok var Pernilles korte frøkenstand, var hun sterk forsvarsven og holdt en flammende tale for forsvaret. Nu er hun altså socialist. Hvis hendes nye parti vælger hende ind i Storthinget, vil der blive anledning til at holde en forsvarsfiendtlig tale. Og de frisindede vil formodentlig savne hende."*

aar.

Overlærer Anna Rogstad

har vendt de frisindede ryggen og meldt sig ind i arbeiderpartiet.

I sin storthingstid, der rigtignok var Pernilles korte frøkenstand, var hun sterk forsvarsven og holdt en flammende tale for forsvaret. Nu er hun altsaa socialist. Hvis hendes nye parti vælger hende ind i Storthinget, vil der blive anledning til at holde en forsvarsfiendtlig tale.

Og de frisindede vil formodentlig savne hende.

klubhus for K. N. S.

Tysk

Artillerikamp ved Somme og

Paris, 16de

London, 16de

betydelig større end det som indsattes paa samme tid i 1915.

Anna Rogstad ind i arbeiderpartiet.

Overlærer Anna Rogstad har i disse dage meldt sig ind i arbeiderpartiet. Hun var tidligere medlem av frisindede.

Avisa Social-Demokraten hadde også en notis samme dag, men noe mer nøktern:

*"**Anna Rogstad ind i arbeiderpartiet.** Overlærer Anna Rogstad har i disse dage meldt sig ind i arbeiderpartiet. Hun var tidligere medlem av frisindede."*

HUN BLE MEDLEM AV ARBEIDERPARTIET

Anna Rogstad meldte seg inn i Arbeiderpartiet i en tid da Norge var preget av krigskonjunkturer. Noen gjorde gode forretninger, drev med jobbing, hamstring og utfordrende luksusliv, mens mange led nød på grunn av dyrtid, bolignød og arbeidskonflikter.

For sikkerhets skyld har NKF sjekket om notisen kunne være feil. Men i dagene som fulgte, 17., 18. og 19. januar, var det ikke noe dementi verken i Aftenposten eller Social-Demokraten.

Hvepsen, januar 1917

Arbeiderbevegelsens arkiv har ikke opplysninger om evt. partiaktivitet fra Anna Rogstads side. Men hun var 62 år gammel, i fullt arbeid og attpåtil leder for Norges Lærerinneforbund. To år etter gikk hun av som leder for Lærerinneforbundet, og i 1923 gikk hun av med pensjon fra sin lærerstilling.

Det må bli opp til en Rogstad-biograf å klarlegge beveggrunnene Anna Rogstad hadde for å melde seg inn i Arbeiderpartiet. Men handlingen synes å bekrefte hennes selvstendighet og radikale sinnelag.

Kvinden med Nøklen (Vikingen 7/1912)

Likesom vi laaser vore døre for urostiftere og fredsforstyrrere, saa vil vi lukke vore fjorder for at holde krigsspektaklet utenfor, sa Rogstad i en debatt om flåteplanen 5.juli 1912. S.tid 2587-88

VOTES FOR WOMEN.
Postkort USA 1913
For the work of a day;
for the taxes we pay;
for the laws we obey;
we want something to say

Anne Holsen – Anna Rogstads parhest

Av Torild Skard

Vi har nettopp markert 100 års dagen for vår første kvinne på Stortinget, Anna Rogstad.

Når en studerer Anna Rogstads liv, trer en annen kvinne fram: Anne Holsen. Bortsett fra at Anne Holsen ikke kom på Stortinget, er hennes virke nesten identisk med Anna Rogstads. De arbeidet også sammen, helt til Anne Holsen døde.

Anne Holsen ble født i Bergen i 1856 og var altså to år yngre enn Anna Rogstad. Som Anna Rogstad var hun ugift lærerinne og ble i 1879 ansatt ved Sofienberg folkeskole i Kristiania.

Anne Holsen gikk inn i Kristiania Lærerinneforening og sammen med Anna Rogstad arbeidet hun for å bedre lærerinnenes kår. Anna Rogstad var formann og Anne Holsen var viseformann i 24 år. Anne Holsen var med i de fleste komiteene som reviderte skolens leseplaner, var medlem av Kristiania skoleråd og vararepresentant i skolestyret.

Da flere kvinnelige lærere brøt ut av Norges Lærerforbund og dannet Norges Lærerinneforbund 1912, var Anne Holsen sammen med Anna Rogstad en sentral aktør.

Som Anna Rogstad var Anne Holsen ikke bare opptatt av å arbeide fram lærerinnenes rettigheter. Det pedagogiske innholdet i skolen opptok henne sterkt. På dette området var hun representant for en moderne og framsynt pedagogikk, og hun var elsket av barna. I 1887 reiste Holsen med offentlig stipend til Tyskland, Sveits og Østerrike for å studere fortsettelsesskolen i disse landene. I 1900 startet hun sammen med Anna Rogstad den første "fortsettelsesskole for unge piger" på Grünerløkka i Kristiania.

Anne Holsen var med å stifte Kvinnesaksforeningen i 1884, og da Kvinnestemmerettsforeningen ble startet 1885, skjedde det på hybelen til Anne Holsen. Hun bodde i samme hus som Anna Rogstad i Søndre gate 8 på Grünerløkka. Etter at Gina Krog ble kastet, var Anne Holsen formann i Kvinnestemmerettsforeningen fra 1897 og Anna Rogstad nestformann fra 1902 fram til 1913, og de har begge mye av æren for at norske kvinner fikk begrenset stemmerett så tidlig som 1907 og allmenn stemmerett 1913.

Foto: Anne-Sophie Ofrim

I 1901 kom Anne Holsen med i Kristiania bystyre, valgt på Kvinnestemmerettsforeningens liste, mens Anna Rogstad ble vararepresentant. Anne Holsen og Anna Rogstad var begge med da partiet Frisinnede Venstre ble stiftet 1909, men bare Anna Rogstad stilte til Stortinget.

Anne Holsen døde 1. juni 1913 rett før stemmeretten ble vedtatt, og norske kvinner reiste en bauta på hennes grav.

8. mars i 100 år

8. mars-feiringen nådde rekordhøyder i 2011, hundreårsdagen for de første demonstrasjonene. Dagen ble markert over hele verden.

I 25 land er dagen offentlig høytidsdag, blant annet i Russland, Vietnam og Zambia.
De mest omfattende markeringene var i Storbritannia, Canada, USA og Australia. I USA erklærte president Obama hele mars måned for kvinnehistoriemåned.

International Women's Day

Dagen ble markert mange steder i Norge, og Kvinnesaksforeningens medlemmer var i ilden overalt. Lokallagenes feiringer er beskrevet lenger ut i bladet. Her følger en sammenfatning av innleggene til Torild Skard og Janicke Solheim, som beretter den internasjonale kvinnedagens historie.

Det er 100 år siden de første 8. mars togene gikk. Dvs. det var ikke 8. mars

Den internasjonale kvinnedagen ble foreslått i 1910 av den tyske feministiske sosialdemokraten Clara Zetkin på den andre internasjonale konferansen av arbeiderkvinner i København. Hensikten var å markere felles kamp først og fremst for stemmerett. Konferansen samlet over 130 kvinner fra 16 land fra fagforeninger, sosialistpartier og arbeiderkvinneklubber, og forslaget ble enstemmig vedtatt.

Den første kvinnedagen ble feiret 19. mars 1911. Datoen ble valgt fordi prøysserkongen under 1848 revolusjonen erkjente for første gang folkeopprørets styrke på 19. mars, og blant de mange løftene han da ga og ikke holdt, var stemmerett for kvinner.

Foto Jordi Cubero

Clara Zetkin og Rosa Luxemburg, 1910

Dagen ble markert i Danmark, Sveits, Tyskland og Østerrike, og mer enn 1 million kvinner demonstrerte. De krevde slutt på diskriminering, rett til arbeid og utdanning, stemmerett og rett til offentlige verv samt beskyttelse av mor og barn.

I 1912 var datoen 12. mai. I 1913 markerte de russiske kvinnene dagen for første gang og valgte 8. mars. I 1914 var 8. mars på en søndag, og denne datoen ble fastholdt seinere.

Foto: Arbeiderbevegelsend arkiv og bibliotek

Fyrstikkarbeiderskene streiket i 1889 for å få et øre mer

NORGE

I Norge hadde kvinner aksjonert lenge. Fyrstikkarbeiderskene streiket i 1889 for å få et øre mer, og i 1899 gikk arbeiderkvinnene i 17. mai tog for stemmerett. Kvinner demonstrerte for fred i 1905, og kvinnenes folkeavstemning for unionsoppløsningen i 1905 samlet nesten 300 000 underskrifter.

I 1915 arrangerte kvinneforbundet i Arbeiderpartiet 8. mars for første gang i Folkets Hus i Kristiania med Alexandra Kollontaj fra Russland som taler. 1917 ble spesiell, fordi kvinnedemonstrasjonen i Russland ble opptakten til februarrevolusjonen.

I Norge markerte arbeiderpartikvinnene dagen fram til 1923. Men etterat Arbeiderpartiet brøt med Komintern, tok Norges kommunistiske parti etter hvert over, og arbeiderkvinnene gikk i 1. mai tog. Kampen i mellomkrigstida sto først og fremst om lønnet arbeid for gifte kvinner.

Kari Rolfsen

– Hva tenker du mest på den 8. mars?
– At jeg står på stedet marsj.

Ny kraft i 1970-årene

Under andre verdenskrig markerte kvinner dagen i all hemmelighet. Etter krigen markerte Norsk Kvinneforbund 8. mars, men det var først med den nye, radikale kvinnebevegelsen at dagen fikk gjennomslagskraft. Kvinnefronten i Oslo, Kvinnepartiet, Norsk Kvinneforbund, Norsk Kvinnesaksforening og Nyfeministene organiserte 8. mars tog i 1973 med hovedvekt på klassekamp og kvinnekamp.

Foto: Dagsavisen

8. mars 1974

Så vedtok FN i forbindelse med det internasjonale kvinneåret i 1975 at 8. mars skulle være den internasjonale kvinnedagen, og dermed kom den til å omfavne alle. 1978 var rekordår. Da gikk 20 000 kvinner og menn i tog her til lands.

På kvinnedagen skulle kvinnene markere felles kamp. Og er det noe vi har lært, så er det at felles kamp må til, skal vi vinne fram. Ingenting endrer seg av seg selv. Sosial framgang og fred krever utvikling, likestilling og aktiv deltaking av kvinner. Vi må stå på for å få et mer kvinnevennlig samfunn.

Mye har skjedd, men –

Mye har skjedd, men mye står igjen å gjøre. Vi må fortsatt markere 8. mars.

Norge er blitt et av verdens rikeste land, med utbygd utdanning og helsetilbud. Vi har flere kvinner i politikk enn de fleste land, men vi har markert diskriminering i arbeidslivet.

For over 50 år siden godtok Norge likelønn i prinsipp, men ennå har vi ikke fått det, og kvinners inntekt er samlet sett bare 2/3 av menns.

Kvinner har fått utdanning på linje med menn, men om lag 80 prosent av makteliten her til lands er menn – i kirke og kulturliv, rettsvesen, næringsliv og fagbevegelse. Etter mer enn hundre år har vi ennå ikke kommet over 40 prosent kvinner i kommunestyrer og Storting. Bare i Regjeringen har vi fått 50/50.

Det er snart kommunevalg. Men vi har en valgordning som favoriserer menn, selv om mange partier kvoterer kvinner. Skal vi få inn flere kvinner i kommunestyrene til høsten, må vi aksjonere og systematisk krysse kvinner inn.

Sentrale krav

Dagens parole "Vekk med kvinnelønna, inn med kvinnemakta!" og kravet om å "Avsløre patriarkatet og stanse kvinneundertrykkende praksis" er helt sentrale krav, hvis vi skal komme lenger i retning av kvinnefrigjøring og reell likestilling.

Dette gjelder Norge, selv om noen kaller oss et "likestillingsland", og det gjelder enda mer ute i verden. I 1917 krevde russiske arbeiderkvinner "brød og fred". Denne parolen er høyst aktuell for folk i store deler av verden. Derfor må vi stå sammen – majoritets- og minoritetskvinner her til lands, søstre i nord og sør, og kreve brød og fred, kvinnemakt og kvinnefrigjøring!

God 8. mars!

Våren ikke ny for arabiske kvinner

Av Simba Russeau

Kvinner har hatt ledende roller i de arabiske opprørene i Egypt, Tunis, Jemen, Libya, Marokko og Bahrain – og slått i stykker årtiers vestlige myter om at arabiske kvinner er maktesløse og undertrykt.
– Det er urettferdig å overse historien og forsøke å feiltolke virkeligheten, sier Fatima Outaleb, som har stiftet Unionen for kvinneaksjon i Marokko.
– Hvem kan fornekte kvinnen som roper slagord og drar med seg menn som gjentar slagordene? Hun bærer slør. Hun er også en leder.

Outaleb framhever at kvinner uansett bakgrunn – mødre, husmødre, tilslørte eller ikke, fra islamistpartier eller uten politisk skolering – alltid har spilt en viktig rolle i den arabiske verden. Men de vestlige mediene fokuserer ikke på dette aspektet av arabisk samfunnsliv.
– De vestlige mediene har sin egen dagsorden, og de overser den realitet at arabiske kvinner alltid har stått sentralt i revolusjonene i regionen – enten de ledet, la opp strategier, drev med bevisstgjøring eller mobilisering som bloggere eller på Facebook, sier Outaleb.

Egyptiske kvinner utgjorde omtrent 20 prosent av millionene som strømmet til Tahrir-plassen og protestene i Alexandria.
– Internasjonale medier viste bare kvinner som ble seksuelt trakassert under den 18 dager lange revolusjonen. Men kvinner var blant martyrene som konfronterte sikkerhetsstyrkene og sov på Tahrir-plassen, sier Doaa Abdelaal, rådsmedlem i organisasjonen Kvinner under islamsk lov.
– I grasrotorganisasjoner og arbeiderbevegelsen har kvinner jobbet lenge for å skape dette øyeblikket.

Siden 2004, har arbeidere gjennomført nesten 3 000 streiker i Egypt mot privatiseringen av egyptisk økonomi og vist sin motstand mot regimets samarbeid med IMF og Verdensbanken. Kvinner har spilt sentrale roller i disse aksjonene, krevd bedre økonomiske kår og protestert mot regimet.

Utdrag av reportasje i Inter Press Service 18. mai 2011.

Collage:
Torild Skard

Slutt på barneekteskap

Av Tamara Kreinin

En tenåringsjente som lever i fattigdom, kunne bli en mektig person i verden. Hvis hun ble nådd tidlig nok, kunne hun få fart på økonomien, stanse alvorlige helsetrusler og bryte den vonde fattigdomssirkelen.

Når en ungjente får en sjanse til å bli på skolen, forbli sunn og frisk og erverve seg ferdigheter, vil hun gifte seg seinere, ha færre og sunnere barn og få en inntekt som hun kan bringe tilbake til familien og lokalsamfunnet. Når hun kan vokse og bli kvinne og en utdannet mor, en økonomisk aktør, en ærgjerrig entreprenør eller en dyktig ansatt, bryter hun fattigdomssirkelen. Både hun selv og alle rundt henne drar fordel av det.

Barneekteskap er en av barrierene som hindrer 600 millioner tenåringsjenter i utviklingsland fra å utnytte sine evner og muligheter. En av sju blir tvunget til å gifte seg før hun er 15 år gammel. Det vil si 100 millioner jenter i løpet av et tiår.

Barneekteskap utløser en sirkel av fattigdom og fortvilelse. Grunnleggende sett, blir jentene utsatt for stor risiko. Halvparten av jentene i utviklingsland blir mødre før de har fylt 18 år – mange lenge før kroppen er blitt moden, slik at de risikerer mødre- og barnedød. Den viktigste dødsårsaken blant 15-19 årige jenter er faktisk komplikasjoner i forbindelse med svangerskap. Jenter mellom 10 og 14 år har fem ganger større dødsrisiko i forbindelse med svangerskap og fødsel enn kvinner mellom 20 og 24, og nesten alle finner sted innenfor ekteskap.

Yemen, 25. mars 2010. Demonstrasjon for å få en lovfestet lavalder for ekteskapsinngåelse.

Barnebruder har dessuten høy risiko for å bli smittet av HIV, ettersom ektefellene ofte er seksuelt erfarne. De er også mer utsatt for seksuell og huslig vold fra husbondens side – og finner seg lettere i det.

Mange utviklingsland har eller er i ferd med å heve minimumsalderen for ekteskap. Denne utviklingen må skyte fart, og det internasjonale samfunnet må presse på.

Utdrag av artikkel av Tamara Kreinin, www.globalhealthmagazine.com

Nedtelling til 2015

Det er mogeleg å nå tusenårsmåla 4 og 5 om **barnedød og mødrehelse** innan 2015, hevdar ein ny rapport (Countdown to 2015: Maternal, Newborn & Child Survival, Decade Report 2000-2010).

68 land har 95 prosent av barne- og mødredøden i verda. Dei er å finna i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Mange land gjer vesentleg framgang og reduserer talet på dødsfall. Men ein god del land heng etter, særleg i Afrika sør for Sahara.

Erfaringane fram til dag syner fylgjende:

- Skal ein redusera talet på dødsfall, er det vesentleg å få faglært omsorg under fødselen. 2 millionar dødsfall årleg kjem av komplikasjoner i samband med fødselen.
- Manglande familieplanlegging inneber at eit høve går tapt til å betra helsa til kvinner og unge barn.
- Av de 68 landa er det 53 som har akutt mangel på legar, sjukepleiarar og jordmødre. Mangelen blir meir akutt på grunn av immigrasjon til framande land.
- Mange land slit med helsetenester som verkar dårleg. Betre tenester som er gratis og tilgjengelege for alle, er vesentlege, dersom ein skal nå dei fattige og utstøytte.

Motorsykkel-ambulanse i Sierra Leone, The Kambia Hospital Appeal

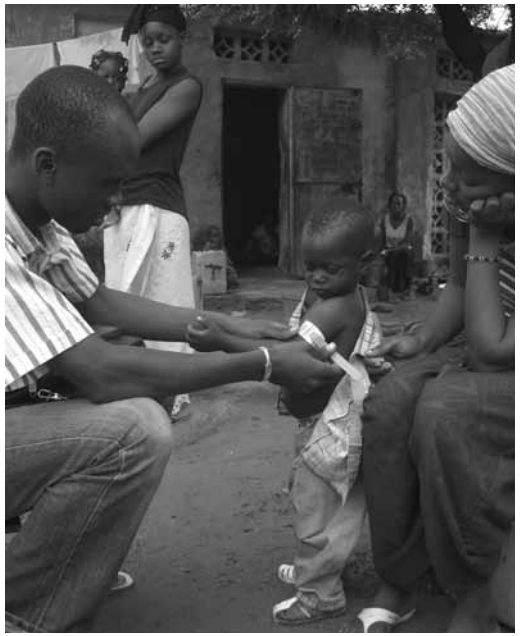

Helsestasjon i Mali – Mali Health Organizing Project (MHOP)

- Ressursane for barne- og mødrehelse aukar, men altfor sakte. Og ressursane til familieplanlegging har gått ned. Utviklingshjelp er ikkje alltid retta mot dei landa som treng det mest.

Partnarar må arbeida saman for å auka innsatsen og ressursane, ikkje berre for å få til eitt tiltak eller kjempa mot éin sjukdom, men for å skapa ein velfungerande kjede av grunnleggjande tenester som kan berge livet til millionar av kvinner, nyfødde og barn. Det er ennå tid.

Jordmødrer avgjerande

På verdsbasis manglar omlag 350 000 jordmødrer. I utviklingsland føder ei av tre kvinner aleine eller med hjelp av slektningar. Dette er farleg for både kvinner og barn. Jordmødrene er dei usynlege heltane i mødre- og spedbarn-helsa, sa leiaren for FNs befolkningsfond, UNFPA, dr. Babatunde Osotimehin, på den internasjonale jordmordagen 5. mai. Jordmødrene leverer – og ikkje berre spedbarn. Dei reddar liv og styrkjer helsa i samfunnet. Dei er ei avgjerende yrkesgruppe for eit effektivt helsesystem. UNFPA vil saman med 20 partnarar gi ut ein spesiell rapport om jordmødrene i juni og auka stønaden gjennom eit spesielt investeringsprogram.

Helsestasjon i Cambodia

Haiti. Dr. Johanne Desormeaux

Helsestasjon, Nigeria

Mindre omskjæring

FNs barnefond UNICEF og befolkningsfondet UNFPA har sidan 2008 trappa opp innsatsen mot omskjæring ("kjønnslemlestelse") av jenter i dei 28 landa som har denne tradisjonen. I land som Burkina Faso, Egypt, Etiopia, Gambia, Guinea, Kenya, Senegal og Somalia har nå 6 ooo lokalsamfunn slutta med dette pinsame og stundom helsefarlege inngrepet. Med ei fintfølande tilnærming til kulturen, dialog og sosiale nettverk har ein greidd å få heile lokalsamfunn til å oppgi skikken, som ikkje nokon stad er tufta på religion. Skikken oppsto før organisert religion. I Senegal har nå nærpå halvparten av de landsbyane som dreiv med omskjæring, slutta med det, takk være den friviljuge organisasjonen TOSTAN. I Etiopia har utbreiinga gått ned frå 80 til 74 prosent, i Kenya frå 32 til 27 prosent og i Egypt frå 97 til 91.

– Når kvinner og menn går saman om å endra sosiale normer og kulturelle tradisjonar og verne om menneskerettane til jentene, kan omskjæring forsvinne på ein generasjon, meiner leiarane for UNICEF og UNFPA.

Usynleg tragedie

Dødfødde barn har vori eit usynleg problem i helsedebatten. Ny forskning syner at det kan være den femte viktigaste dødsårsaka på verdsbasis. Det er vanskeleg å få nøyaktige tal. Endå om eit dødfødd barn er eit hjarteskjerende tap for kvinner og familiar, blir det sjeldan laga nokon offentleg sørgeseremoni, spesielt i fattige land. Men det forekjem minst 2,6 millionar dødfødde ved 28 veker eller meir kvart einaste år. Nærpå alle er i lav- eller mellominntektsland. Afrikanske kvinner har 24 gonger større sjanse til å få eit dødfødd barn enn kvinner i utvikla land. Kvinner på landsbygda er særleg utsette.

To tredelar av dei dødfødde er å finna i ti land: India, Pakistan, Nigeria, Kina, Bangladesh, Demokratisk republikk Kongo, Etiopia, Indonesia, Tanzania og Afghanistan.

Forsøk i Kina og Mexico syner at talet på dødfødde kan verta halvert, dersom ein satser på omfattande akuttfødehjelp i tillegg til behandling av sjukdommer som diabetes, malaria og syfilis og betre mor-barn-omsorg under svangerskapet.

Se www.unfpa.org , www.unicef.org og www.womendeliver.org

Skyggerapport til FN

Norsk Kvinnesaksforening har vært bidragsyter til Skyggerapporten som frivillige kvinneorganisasjoner har utarbeidet i forbindelse med Norges 8. rapport om oppfølging av FNs kvinnekonvensjon, CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women).
NKF har vært representert i arbeidsgruppen for rapporten ved nestleder Janicke Karin Solheim. AU-medlem Karin Maria Bruzelius og Fredrikstad Kvinnesaksforening med Kari Hansen har også bidratt med verdifull innsikt.

Skyggerapporten er et felles initiativ av 13 norske frivillige kvinneorganisasjoner, NGOer. Hver organisasjon har bidratt med sine kunnskaper på ulike interesseområder. Emnene reflekterer organisasjonenes bekymringer og ekspertise, og en vesentlig del er anbefalinger til myndighetene. Skyggerapporten tar opp lovgivning og offentlig politikk, likestillings- og diskrimineringsombudet, kjønnsroller og vold, sysselsetting og lønn, permisjon, helse og pensjon, ekteskap og familie samt kvinner, fred og sikkerhet (SR 1325).

Arbeidet har vært koordinert og ledet av FOKUS, og i tillegg til organisasjonene som har bidratt til rapporten, har en rekke andre organisasjoner sluttet seg til. Rapporten ble ferdigstilt 20. mai og sendt til oversettelse til engelsk. Den blir så oversendt FNs komite for CEDAW. Komiteen utarbeider skriftlige spørsmål til den offisielle norske rapporten, som regjeringen må svare på skriftlig før eksaminasjonen i Genève. Hvis skyggerapporten kommer tidsnok, blir den benyttet av komiteen i dette arbeidet.

Norge blir eksaminert, og den offisielle rapporten til komiteen (og skyggerapporten) blir behandlet på komiteens møte i Genève 13. februar – 2. mars 2012. De andre landene som vil bli eksaminert på det samme møtet, er Algerie, Brasil, Komorene, Grenada, Jordan, Demokratisk republikk Kongo og Zimbabwe.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har for første gang gitt økonomisk støtte til arbeidet med en skyggerapport og vil derfor få rapporten etterpå. Den overrekkes BLD ved statsråd Lysbakken 20. juni.

Den ferdige rapporten vil være å finne på nettsidene til FOKUS, www.fokuskvinner.no. Informasjon er også å finne om CEDAW-komiteen på www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/index.htm

I samarbeid med FN har den frivillige kvinneorganisasjonen International Women's Rights Action Watch Asia Pacific, IWRAW, i Kuala Lumpur opprettet en kunnskapsbase om CEDAW og formidler informasjon om CEDAW-komiteens arbeid til det sivile samfunn over hele verden. IWRAW bistår også med utarbeidelse av skyggerapporter og innlegg på vegne av frivillige organisasjoner i FNs CEDAW-komite. Da vi ikke fikk sendt noen fra de frivillige kvinneorganisasjonene her i landet til komiteens møte i august 2007, da Norge sist ble eksaminert, holdt en representant fra IWRAW innlegg på våre vegne. Hun holdt et godt innlegg som var utarbeidet i samarbeid med oss. Nettstedet er www.iwraw-ap.org

Se for øvrig Kvinnesaksnytt 2-2007 og 1-2010

UN 5th World Conference on Women

FNs 4. internasjonale kvinnekonferanse ble holdt i Beijing i 1995 og vedtok en handlingsplan for likestilling mellom kjønnene, sikring av kvinners rettigheter og styrking av kvinners stilling. Gjennomføring av planen er krevende, og både politiske ledere, økonomiske ressurser og grasrotaktivister må mobiliseres. For å oppnå tilstrekkelig engasjement og innsats kreves en ny, 5. internasjonal kvinnekonferanse, seinest i 2015.

Verdens regjeringer skal i 2015 vurdere gjennomføringen av FNs tusenårsmål. I tillegg bør en bred internasjonal kvinnekonferanse gjøre opp status for gjennomføring av både tusenårsmålene, handlingsplanen fra Beijing og andre viktige FN-vedtak. Konferansen må ikke nødvendigvis være en tradisjonell regjeringskonferanse. Den bør være en FN-støttet konferanse for representanter fra det sivile samfunn. Formålet med konferansen er ikke å behandle vedtakene fra Beijing mv. på nytt, men å drøfte hvordan disse vedtakene skal gjennomføres slik at de endrer kvinners og jenters liv og virkelighet globalt.

Norsk Kvinnesaksforening ber norske myndighetene å ta initiativ til og arbeide aktivt for en slik 5. internasjonal kvinnekonferanse i 2015.

Uttalelse vedtatt av arbeidsutvalget i Norsk Kvinnesaksforening og sendt til likestillingsministeren, utenriksministeren og utviklingsministeren.

Referat fra møte i NKFs landsstyre 21. mai 2011

	TILSTEDE:
Landsstyret:	
Bergen Kvinnesaksforening:	leder Kari Hop Skiftesvik;
Drammen Kvinnesaksforening:	leder Janicke Solheim;
Oslo Kvinnesaksforening:	nestleder Aud Langbo
Arbeidsutvalget:	Leder Torild Skard, nestleder Janicke Solheim, sekretær Ragnhild Halvorsen, styremedlemmer Margunn Bjørnholt, Hilde Bojer, Karin Bruzelius, Liv Glasser og Sidsel Mellbye (fram til punkt 5), varamedlem Helgard Mahrdt
Observatører:	Anne Line Bloch, OKF; Kristin Briseid, DKF; Karin Helvig, Randi Ohna, Silje Ohna, Eva Tryti og Solveig Albrecht Wahl, OKF
Gjest:	Arbeidsmedisiner Ebba Wergeland
Forfall:	Wenche Falch, leder Fredrikstad Kvinnesaksforening; Hilde Rognlien Johansen, AU; Gunhild Ramm Reistad, leder OKF og medlem AU, og Gøril Strømholm, AU

Møtet ble holdt i Kvinnesaksforeningens lokaler i Majorstuveien 39, Oslo, kl 1000–1630

1) Åpning — ved NKFs leder Torild Skard og presentasjon av deltakerne.

2) Konstituering — Følgende ble valgt: møteleder Torild Skard, referenter Ragnhild Halvorsen og Liv Glasser.

3) Godkjenning av dagsorden — Innkalling og dagsorden ble godkjent.

4) Faglig program. — Førsteamanuensis Hilde Bojer innledet om arbeidsdeling i hjemmet og samspillet med det lønnede arbeidsmarkedet. Hennes innledning kan finnes på www.folk.uio.no/hbojer.
Arbeidsmedisiner i Arbeidstilsynet Ebba Wergeland diskuterte reformer og muligheter for å oppnå et mer likestilt, kvinne- og omsorgsvennlig arbeidsliv.
Det ble så en livlig debatt og spørsmål til innlederne.

5) Kvinner og politisk makt — Karin Bruzelius presenterte tekst til en folder om hvordan velgerne kan påvirke personvalgene ved kommunevalget til høsten.
Vedtak: Folderen trykkes 1. uke av juni.

6) Valg av 2. nestleder — I følge vedtektene skal NKF ha en 2. nestleder valgt blant lokallagenes ledere, men dette skjedde ikke ved siste landsmøte.
Vedtak: Kari Hop Skiftesvik ble valgt.

7) AU-referater etter landsmøtet 2010 — Referatene var utsendt tidligere og ble tatt til etterretning.

8) Årsmelding 2010 — Årsmeldingen var utsendt og ble godkjent.

9) Regnskap 2010 — Regnskapet var revidert og ble godkjent.

10) Arbeidsplan NKF 2011-12 — Arbeidsplanen ble gjennomgått og godkjent.

11) Budsjett for 2011 — Det ble påpekt fra lederens side at det foreslåtte søknadsbeløpet for driftsstøtte fra BUFDIR sannsynligvis var for høyt. Uansett ville vi ikke kjenne størrelsen før juli 2011 slik at større tiltak måtte avvente dette. Godkjent under forutsetning som angitt.

12) Innkomne forslag — Det var kommet inn fire forslag til uttalelser fra AU. Disse ble diskutert:
1) Uttalelse om hensyn til barnets beste i barnefordelingssaker. Enstemmig vedtatt med små endringer.
2) Uttalelse om håndtering av voldtektssaker. Enstemmig vedtatt etter revisjon.
3) Uttalelse om fordeling av foreldrepermisjon. Vedtatt under forutsetning av tilføyelser og presiseringer.
4) Uttalelse om likelønn og 6-timersdagen. Vedtatt i prinsipp.
Endelig uttalelse sendes landsstyret for e-post-vedtak.

13) Eventuelt — Ingen saker.

Hilde Bojer

Karin Bruzelius

Ebba Wergeland

Kari Hop Skiftesvik

Hva skjer på Kvinnemuseet

”Lykkelige alle sine dager”
28. mai åpnet årets temautstilling på Kvinnemuseet. Den handler om bryllupstradisjoner i Norge og har tittel ”*Lykkelige alle sine dager*.”

I brosjyren om utstillingen heter det: ”Ekteskapet har gjennom historien vært en av samfunnets viktigste institusjoner. Utallige forventninger knyttes til et bryllup og det kommende ekteskapet.
Før plukket unge jenter syv blomster midtsommeraften og la under puta for å drømme om sin utkårede. Hva gjør de i våre dager?
Når og hvorfor ble brudekjolen hvit?
Hvordan er et tradisjonelt samisk bryllup?

Utstillingen tar opp bryllupsskikker før og nå. Her får du se ritualer fra ulike samfunnslag og kulturer. Det er ikke bare brud og brudgom som har store forventninger til bryllup og ekteskap. Hva med svigermor? Også hun har fått sin egen lille plass i utstillingen.”

I tillegg viser utstillingen skilsmissestatistikk, hvor lite selvbestemmelse de unge, særlig jentene, hadde i valg av ektefelle tidligere i Norge, samt hvordan dette var en av de tidligste kampsakene i kvinnebevegelsen jf. Camilla Colletts "*Amtmandens Døttre*" fra 1854.

**Dagny Juel,
kvinnesak og abort**
Det er imidlertid ikke bare denne utstillingen som kan være interessant å se for den som tar seg en Kongsvingertur. I den verneverdige sveitservillaen Rolighed der museet holder til, er det nemlig også andre utstillinger. Bygningen er barndomshjemmet til forfatteren Dagny Juel (1867-1901), og inneholder derfor en liten utstilling om hennes liv og forfatterskap. Det er også mulig å se en interessant dokumentarfilm om henne. Videre er det to andre utstillinger i bygningen: ”*Kvinnesak – er det noen sak*” og en om aborthistorien. Det er laget en rikt illustrert liten bok om ”Kvinnesak – er det noen sak? Om kvinnesakens historie i Norge”, som er til salgs på museet for kr 100,-. En utstilling i anledning 100-årsjubileet for kvinne stemmeretten i 2013 er under planlegging.

Dagny Juel

Omorganisering
Kvinnemuseet er en del av stiftelsen Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal, som fra 1. januar 2010 ble en av åtte avdelinger i Hedmark fylkesmuseum AS. Med denne omorganiseringen er det frigjort ressurser hos avdelingene til faglig virksomhet. Samtidig kreves det en ekstra innsats for å videreutvikle og styrke Kvinnemuseet, som nå er en liten enhet i en av avdelingene i et av Norges største museer.

Ressursgruppe
I anledning omorganiseringen vedtok det tidligere styret for stiftelsen å opprette en ressursgruppe knyttet til Kvinnemuseet. Forslag til mandat, arbeidsoppgaver og organisasjoner som kunne oppnevne medlemmer, ble utarbeidet av Fride Eeg-Henriksen som da var med i styret, på bakgrunn av drøftinger med Christine Hjortland fra NKF, Beatrice Halsaa fra Senter for tverrfaglige kjønnsforskning, Universitetet i Oslo, og Maria Grönroos fra KILDEN. Ressursgruppen er uformell og fortsatt under etablering, og mandatet er under diskusjon. Fra NKF er foreløpig Elisabeth Lønnå og Fride Eeg-Henriksen med.

Kvinnesaksforeningen var representert i det tidligere styret for stiftelsen og var en av stifterne som var med i representantskapet, som ble nedlagt i forbindelse med omorganiseringen. Nå har styret ikke lenger faglige oppgaver, men alle de seks kvinneorganisasjonene som var med i den opprinnelige stiftelsen har på omgang rett til å oppnevne en representant (for en periode på to år). For tiden er det Norgesunionen av Soroptimistklubber som har vervet, og om noen år kan NKF få en representant. Faglig sett er representasjon i ressursgruppen nok viktigere både for foreningen og for museet.

Les om Kvinnemuseet og hvordan du kommer deg dit på http://www.kvinnemuseet.no/.

Fride Eeg-Henriksen

Lov mot vold – et slag i lufta?

Om krisesentrene og deres tilbud til voldsutsatte kvinner
Til høsten vil krisesenterlova ha vært i kraft i vel halvannet år. Da lova kom, var NKF glad for den styrking av krisesentrene som ble bebudet i kampen mot vold. Men vi var betenkte over endringen av prinsippene for driften og usikre på om kommunene ville ha kapasitet og ressurser til å gjennomføre de gode intensjonene. Vi vil derfor i samarbeid med partnere sette fokus på iverksettingen av lova i praksis for å se hvordan det går, og om opplegget evt. bør endres.
Sammen med Krisesentersekretariatet og Senter for tverrfaglig kjønnsforskning vil vi invitere innledere fra ulike kommuner som kjenner krisesentrenes arbeid og situasjonen i kommunen fra innsida, sammen med representanter for myndighetene til debatt.

Møtet holdes i Litteraturhuset i Oslo onsdag 5. oktober.
SETT AV DATOEN!

Nytt fra lokallaga

BERGEN

"EN NÆR-DØDEN OPPLEVELSE"

Styret i Bergen Kvinnesaksforening innkalte til årsmøte 25.januar 2011, hvor de la frem et forslag om å nedlegge foreningen. De begrunnet forslaget med at det var liten oppslutning på medlemsmøtene. Forslaget ble nedstemt med én stemmes overvekt.

Valgkomiteen tok over og ble et interimstyre, og det fikk i oppdrag å innkalle til et ekstraordinært årsmøte. Dette fant sted 11. mai, og vedtaket om å opprettholde laget ble bekreftet. Styre ble valgt med Kari Hop Skiftesvik som ny leder, nestleder Camilla Haneberg, kasserer Tove Pemmer Sætre, sekretær Ellen Skibenes, styremedlem Reidunn Magnussen og revisor Kari Hoffmann. Statsstipendiat Elisabeth Aasen tok møtet med på en spennende kvinnehistorisk vandring i sol! Møtet ble avrundet med en hyggelig middag, hvor tilbakemeldingen fra medlemmene var meget positiv og ga det nye styret mot til å gå videre.

Styret har planlagt en markering i 2013 av 100 års jubileet for kvinnestemmeretten i 1913. I den anledning er det oppnevnt et ressursutvalg bestående av historikerne Ida Blom, Elisabeth Aasen, Ingeborg Fløystad og Anne-Hilde Nagel. Ett lenge planlagt prosjekt "Kulturløype med kvinneperspektiv" i Bergen med Elisabeth Aasen, Synnøve Grønn og Kari Hop Skiftesvik ventes å bli ferdigstilt i 2013.

Under slagordet "kvinnesak er å holde ut" går det nyvalgte styret i gang med å bygge opp igjen Bergen Kvinnesaksforening. Det er planlagt et medlemsmøte i forkant av kommunevalget om tema: Stem på kvinner.

DRAMMEN

8. MARS OG PENSJON

På årsmøtet I Drammen Kvinnesaksforening 10. februar ble følgende styre valgt: leder: Janicke Karin Solheim, sekretær: Ingrid Ross Solberg, kasserer: Anne Køber, styremedlemmer: Eva Stabæk, Liv Evju og Ruth Lien samt varamedlem: Kristin Briseid. Etter årsmøtet holdt leder av Plan Norge og medlem av Drammen Kvinnesaksforening, Helen Bjørnøy, foredrag: «Når barn har det ille, har jenter det verst»

I 2010 hadde laget to temamøter, ett medlemsmøte og et seminar i tillegg til å delta på NKF/OKF-møter i Oslo. Lederen har skrevet en rekke innlegg i avisene. DKF hadde tre representanter i 8.marskomiteen; Eva Stabæk, Ingrid Ross Solberg og Janicke Karin Solheim. Toget gikk fra Torgeir Vraas plass til rådhuset, der det var bekransing av Betzy Kjelsberg, og så til lokalet i Øvre Torggate, der det var festmøte. Hovedtale var ved Gunhild Ramm Reistad og Eva Stabæk (DKF) "Om viktige kvinner i Drammen de siste 200 år". I forkant hadde Gunhild utarbeidet en liste over kvinnepionerer i Drammen. Dessuten var det appeller, jenteband og forestilling ved 8.mars-teateret! Minst 100 var tilstede.
27. april var det åpent temamøte i regi av DKF om "Pensjonsreformen – hva betyr den for deg?" i biblioteket i Drammen. Foredragsholder: Carsten O. Five. Vel 20 møtte.

I forbindelse med 200 årsjubileet i Drammen i år har DKF en liten kvinnehistorisk utstilling på museet i Drammen.
Det er teatertur til Oslo 9. juni, for å se stykket "The Observers", kombinert med mat på Hardrock Cafe. Ellers planlegges et åpent temamøte 14. september, om kvinnelige forfattere i Buskerud.

FREDRIKSTAD

8. MARS OG CEDAW

Fredrikstad Kvinnesaksforening hadde årsmøte 10. februar. Nytt styre er: Wenche Falch, leder, Krishna Chudasama, Elisabeth Lønnå, Kari Hansen, Kjersti Johansen og Mette Kolle styremedlemmer.
Foreningen hadde 6 styremøter og 3 arrangementer i 2010.

Foreningens medlem Eva Skærbæk ble tildelt likestillings- og antidiskrimineringspris for 2010. For 2011 innstilte foreningen Else Marie Nygaard. Med utholdende innsats har hun oppnådd samme lønn som mannlige arbeidsledere i kommunens tekniske etat etter å ha klaget saka inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet.

8. mars ble markert med seremoni ved Katti Anker statuen. Hovedtaler for dagen var Camilla Eidsvold, ny leder av Fredrikstad SV, og ungdom fra Rødt hadde appell. Blandakoret Kongsten Fort og Gæli deltok med sang. Om kvelden så vi filmen "Jentene fra Dagenham" som var satt opp på Fredrikstad kino i samarbeid med FKF. Filmen skildret Ford Dagenham- streiken i 1968, der 187 symaskinarbeidere førte en kamp som ledet til at Storbritannia fikk en likestillingslov. Dagen fikk god pressedekning både i Demokraten og Fredrikstad blad.

Våren 2011 var FKF opptatt av skyggerapporten til FN og sendte inn kommentarer til den (se s. 34). Etter 8. mars har det vært to styremøter, og det blir ett til før sommeren.

Wenche Falch ► er førsteamanuensis, har tatt doktorgrad i et nytt fag som dreier seg om følelsenes sosiologi og underviser i helse- og sosialfag ved høyskolen i Østfold).

OSLO

FRA RAGNA NIELSEN TIL VEST-AFRIKA

17. februar organiserte Oslo Kvinnesaksforening åpent møte i Majorstuveien 39: Mari Jonassen innledet om Ragna Nielsen – en av våre aller mest fargerike formødre. Mari Jonassen er cand. philol og skriver nå Ragna Nielsens biografii.
2. mars ble det holdt åpent møte i Litteraturhuset i Oslo i samarbeid mellom NKF, OKF og MIRA-senteret om felles kvinnesak for minoritets- og majoritetskvinner? Se omtale s. 2.
8. mars ble Camilla Collett-statuen i Slottsparken bekranset av riksmekler Kari Gjesteby. 30-40 var møtt fram i bitende kald vind. Etterpå var det (varm!) fellesmiddag på Lorry og tog etter ønske. Torild Skard talte på frokostmøte i Fokus og på Youngstorget før toget gikk med 2500 deltakere.
17. mars var 100-årsdagen for første kvinne i Norges Storting. Dagen ble markert i Oslo Rådhus, se egen omtale. Over 40 av OKFs medlemmer deltok.
19. mars: Lørdagskafé i Majorstuveien 39, der Hilde Rognlien Johansen fra regionavdelingen, Utenriksdepartementet, og medlem av AU innledet om "Glimt fra arbeid med kvinner i Vest-Afrika".
4. mai var det åpent møte i Majorstuveien 39, der politisk rådgiver i Amnesty International, Patricia Katee innledet om Amnestys arbeid for kvinners rettigheter med fokus på voldtekt i Norge og forholdene i Nicaragua, hvor abort er forbudt, også når morens liv er i fare.
Årsmøte var 8. juni, der redaksjonssjef i Cappelen Damm, Kirsten Aadahl, innledet om forlagenes arbeid med likestilling i lærebøkene. Styret for 2o11-12 ble følgende: leder Gunhild Ramm Reistad, nestleder Aud Langbo, kasserer Randi Ohna, styremedlemmer Karen Berta Brandt, Lovise Hodne og Lise Løken, varamedlemmer Toril Bjørndal Haug og Silje L.D. Ohna.

OKF har vedtatt to uttalelser: en om manglende menneskerettigheter for kvinner i Iran og en om dårlige forhold for barselkvinner i Norge. Uttalelsene har vært sendt pressen som ikke har vist særlig vilje til å ta dem inn.

STAVANGER

Kvinns-gruppa bestående av NKF-medlemmer i Stavanger drøfter opprettelse av et kvinnesaksforum i byen og planlegger et møte til høsten om innvandrerkvinnenes situasjon i Stavanger.

Helga Laake i Stavanger har fått Kongens medalje for sin innsats. Hun har en 30 år lang yrkeskarrière som sosionom på sosialkontoret i Stavanger med bl.a. barnevern, rusproblematikk og informasjon. Som pensjonist leder hun nå Rådgivningskontoret for pensjonister.

NYE MEDLEMMER

Kirsten Sandborg, fysioterapeut og antropolog, Oslo

Det var Leseforeningen til Oslo Kvinnesaksforening som vekket min interesse for NKF. I mitt yrkesliv har jeg vært opptatt av "saker" som angår kvinner uten at jeg har vært medlem av noen kvinneorganisasjon. På feltarbeid i Malaysia for mange år siden bodde jeg blant og skrev om malayiske kvinner og identitet. Da opplevet jeg på nært hold hvilke regler og normer de som muslimer må forholde seg til.

Som forsker for Redd Barna i Uganda møtte jeg jenter ned til 10-12 års alder som hadde fått alt ansvar for en yngre søskenflokk, fordi foreldrene var død av Aids. Det var kvinner som dyrket jorda, med hakke, spade, ingen teknologiske hjelpemidler og ofte med en liten unge surret til ryggen. Det slo meg at ugandiske kvinner ofte var store og kraftige, kanskje fordi de i generasjoner har hatt det tyngste arbeidet. Jeg har nok vært mer interessert i kvinners liv i Asia og Afrika enn her hjemme på berget. Men nå har jo noen av disse kvinnene kommet til Norge. Kanskje burde vi rette vår oppmerksomhet mot dem og deres liv her blant oss.

Kristin Briseid, rådgiver, Drammen

Jeg er 38 år gammel og utdannet statsviter. Dessuten er jeg mor til fire barn som er tre, sju, ti og tolv år gamle. Jeg meldte meg inn i Norsk Kvinnesaksforening, fordi jeg vil at de målsettingene organisasjonen arbeider for, skal bli til virkelighet. Til min store glede har jeg erfart at Kvinnesaksforeningen har plass for engasjementet mitt for et mer omsorgsvennlig arbeidsliv. Å oppdage at omsorgsengasjement var svært velkomment i Kvinnesaksforeningen, kjentes nesten som å komme hjem. Flere i min generasjon skulle unne seg den erfaringen! Dessuten setter jeg veldig pris på viljen til å analysere ordentlig, til å se viktige sammenhenger som få andre ser, og til å tenke helt nytt, som jeg synes preger lederen og foreningen.

45 KVINNEPIONERER I DRAMMEN

Hjemme i Oslo sitter tidligere Venstre-politiker og kvinnesakskvinne i Drammen Gunhild Ramm Reistad og finpusser på drammenshistorien – av og om kvinner.

– Jeg lager en oversikt over kvinner jeg syns det er på tide blir hedret, sier Ramm Reistad, og ramser opp både kjente og ikke fullt så kjente navn: Betzy Kjelsberg (1), Gustava Kielland (2), Hanna Winsnes (3), Laura Rømcke (4), osv. De utvalgte kvinner fra Gunhild Ramm Reistads oversikt over historiske Drammenskvinner omfatter Norges første kvinnelige botaniker, Norges første skjønnlitterære forfatter, Norges tredje kvinne til å avlegge artium, første kvinnelige medlem av Drammen bystyre, første kvinnelige bakermester, første kvinnelige drosjesjåfør og en kurer for Milorg og sambandssjef under andre verdenskrig – for bare å nevne noen.

Ramm Reistads egen yndling er Anneken Pettersen, konservator for Drammens museum som ledet tre store utgravninger, blant annet tomten etter Drammens fajansefabrikk i Gropa. – Selv med konservatorutdanning gikk hun under navnet «frøken Pettersen». Direktørtittel fikk hun først året før hun gikk av, selv om hun hadde bygd opp hele museet, sier Ramm Reistad og ler.

Drammens Tidende har i anledning kvinnedagen gått gjennom alle byens gatenavn. Den viser at 133 navn er oppkalt etter menn, mens bare 9 er oppkalt etter kvinner. Og Kittelsen har fått park i åsen, mens damestatuene på Strømsø torg er byttet ut med Baumann, Opdal Hansen og Hoffmann. Så det litt igjen å gjøre for å yte kvinnenes innsats rettferdighet.

TIL MINNE

KAREN SOFIE BRYNNILDSEN døde 3. april 2011, 96 år gammel.
Hun ble født i Moss, men bodde det meste av sitt liv i Oslo.
Hun levde et rikt liv – et liv i ustoppelig arbeid og studier.
Hun begynte som kontordame, så gikk ferden til England hvor en venninne hadde skaffet henne jobb. Foreldrene var i mot, men Karen Sofie ville ut, og hun lærte seg solid engelsk. Så hjem, mer skoler, sekretærutdannelse og senere jobb nordpå under gjenoppbyggingen etter krigen. En tid var hun sosialsekretær i Telegrafverket og lærte her unge jenters situasjon å kjenne, særlig skrekken å bli gravid uten å være gift. Prevensjon fantes knapt. Her ble hun kvinnesakskvinne. Enten måtte det bli slik at det var mulig å få unge uten å være gift, eller så måtte det bli adgang til fri abort. Unge jenter skulle slippe å trygle en uvillig mann om ekteskap.
Etter utdanning som sosionom fikk hun jobb i Familie- og forbrukerdepartementet. Derfra gikk veien til rådet for sosialarbeiderutdanning, som hun ledet fra 1972 til hun ble pensjonist i 1982.
Som pensjonist tok hun fatt på studier ved Universitetet i Oslo og ga ut en bok om kvinnesaksforkjemperen Dakky Kiær.
Karen Sofie var et menneske som hele sitt voksne liv arbeidet og forsørget seg selv samtidig som hun kvalifiserte seg til stadig mer krevende jobber. Hennes erfaringer ga henne kunnskap og engasjement. Engasjementet ble videreført i intenst arbeid for de saker hun trodde på. I Kvinnesaksforeningen var hun aktiv, hun var styremedlem både i OKF og NKF og arbeidet internasjonalt gjennom International Alliance of Women. I tillegg kom et utrettelig arbeid for kollektive boformer. Hun var en drivkraft bak opprettelsen av Kollektivet på Hovseter.
Et flott og fritt menneske er gått bort.
Vi lyser fred over hennes minne.

Oslo Kvinnesaksforening
Gunhild Ramm Reistad, leder

(Se også intervju med Karen Sofie Brynnildsen i Kvinnesaksnytt 2-2009)

Dakky Kiær var Karen Sofie Brynnildsens lærer og venn, og sammen med Dakkys sønn, Per Seyersted, ga Karin Sofie ut en dokumentsamling om Dakky Kiær, fra abortspørsmålets, kvinnesaksens og sosialarbeidets historie i Norge. Den kom på Universitetsforlaget i 1982 og er et viktig bidrag til kunnskapen om kvinnekampen her i landet fra 1934, da Dakky Kiær tok opp kravet om selvbestemt abort, gjennom de årene Dakky var leder for Norsk Kvinnesaksforening og Norske Kvinners Nasjonalråds sosialeskole, til hun skrev memoarer i 1977, 85 år gammel. Boka er absolutt verdt et studium.

RAGNHILD FOSHEIM døde 27.april 2011.
Kvinnesak er å holde ut – det var en egenskap Ragnhild Fosheim behersket til fulle. Ragnhild Fosheim kom tidlig inn i styret til Bergen Kvinnesaksforening og var med på å skape en livskraftig organisasjon. Med årene dalte oppslutningen. Kvinnesak – er det noen sak, ble det spurt. Ragnhild tvilte aldri og arbeidet utrettelig for foreningen.
Hun hadde en imponerende arbeidsevne, og påtok seg svært mange arbeidsoppgaver.
I en årrekke var Ragnhild kasserer, og hun ledet foreningen i to perioder. Hun var uredd og hadde en skarp penn. Debattinnleggene hennes bar preg av det. Ragnhild hadde også evnen til å arbeide på tvers av kvinneorganisasjonene, hvilket kan være en krevende øvelse. 8.mars-samarbeidet er et godt eksempel. Her deltok hun aktivt i mange år.
Ragnhilds bortgang er et stort tap for Bergen Kvinnesaksforening. Hun døde for tidlig, men hun satte spor.

Bergen Kvinnesaksforening
Kari Hop Skiftesvik, leder

GRETHE MAY GIERTSEN døde 2. mars 2011
Vakre, vitale, munnrappe og sårbare Grethe May har forlatt oss.
Hun døde få dager etter at hun fylte 69 år, og ble bisatt fra Gamle Kapell på Vestre Gravlund en knapp uke senere, den 8. mars.
Etter endt skolegang og travle år som småbarnsmor arbeidet Grethe i flere år i Cappelen forlag. En skjellsettende erfaring i hennes liv var utvilsomt det året hun som godt voksen tilbrakte ved Nansenskolen. Her møtte hun åndsfrender, fikk tilfredsstilt sin intellektuelle nysgjerrighet og kjenne fryden over skarpskodd debatt og meningsutveksling. Dette var egenskaper hun beholdt livet ut. Vi er mange som husker friske disputter med Grethe om aktuelle politiske spørsmål og samfunnsoppgaver. Hun var ivrig opptatt av likestilling, erklært feminist, og satt i mange år som et særdeles aktivt medlem av styret i Oslo Kvinnesaksforening.
Bak den flotte og festlige fremtoningen Grethe May viste verden, var det en dyp bunnklang av melankoli. Hun hadde nok i lang tid vært i ferd med å si farvel til livet og hilste døden som en befrielse. ”Nå slipper jeg å være så kjekk” sa hun da vi snakket sammen like før hun døde. De siste årene hadde vært tunge og smertefulle. Ingen presis diagnose ble stilt før noen få uker før hun døde av kreft. Etter hvert som hun ble dårligere og dårligere, isolerte Grethe seg mer og mer i leiligheten sin på Majorstuen, høyt over takene i nabolaget. Leseforeningen i OKF var en av de siste gruppene hun fortsatte å delta i. Da synet sviktet, måtte hun trekke seg fra dette fellesskapet også.
Vi er mange som savner deg, Grethe. Takk for vennskap gjennom mange år.

Oslo Kvinnesaksforening
Ingunn Norderval og Aud Langbo.
Nåværende og tidligere styremedlemmer

SMÅNYTT

Janicke Solheim representerte NKF på Barne-, inkluderings- og likestillingsdepartementets kontaktkonferanse 1.-2. februar 2011. Konferansen forberedte 55. sesjon av FNs kvinnekommisjon, der hovedtema var kvinner og sysselsetting, utdanning, teknologi og forskning.

Hilde Rognlien Johansen, Torild Skard og Elisabeth Aasen deltok på debatt i Litteraturhuset og NRK P2 om likestilling på St. Valetinsdagen 14. februar.

Liv Glasser og Gunnhild Ramm Reistad hadde møte på vegne av NKF med professor Iatamze Verulshvili fra The Women's Center i Georgia om kvinner og reproduktive rettigheter.

For debattmøtet om kjønnsbalanse i akademia på Universitetet i Oslo 8. mars var plakaten dekket av et foto av tre generasjoner kvinnesakskvinner: Karen Grude Koht, Åse Gruda Skard og Torild Skard.

Oslo Kvinnesaksforening har foreslått at en vei på Fornebu i Bærum skal oppkalles etter Åse Gruda Skard (som bodde i strøket).

Liv Glasser representerer NKF som varamedlem til styret i FOKUS.

NKFs leder og Asta Håland fra kvinnegruppa Ottar møtte fungerende likestillingsminister Tora Aasland 4. mars for å drøfte statsstøtten til kvinneorganisasjonene.

FORBEREDELSER TIL 2013:

historiker Vigdis Bakken skriver biografi av kvinnesakskvinnen Birgit Wiig.

forfatter Rita Løvseth Sandnes er i ferd med å skrive bok om Gina Krog

journalist Arnhild Skre arbeider med Hulda Garborg

journalist Magnhild Folkvord skriver om Fredrikke Marie Qvam

Wergelandssenteret i Kristiansand vil være førende for Camilla Colletts 200 års jubileum, og nasjonalbiblioteket vil lage Camilla Collett utstilling, digitalisere CCs tekster, lage bibliogafi og muligens en konferanse.

12. mai til 5. juni hadde Mai-Bente Bonnevie maleriutstilling i Oslo med tema BREAST. Som feminist og kunstner hyllet hun kvinnebrystet som under og mysterium. ▼

Åse Gruda Skards klassiker *Ungene våre* igjen å få kjøpt. Benytt sjansen til å skaffe deg, og folk du kjenner, inspirerende lesning!

Se bestillingsskjema nedenfor.

Dessuten er Åse Gruda Skards foredrag *Kvinnesak tredje akt* fra 1953 også å få kjøpt for kr 20 pluss porto fra Torild Skard, Sand, 3075 Berger eller toriskar@online.no.

Harriet Holters artikkel *Om kvinneundertrykkelse, mannsundertrykkelse og hersketeknikker* sammen med epilogen fra hennes doktorgrad er å få kjøpt for samme pris.

Skriv Norsk Kvinnesaksforening som firma i skjemaet nedenfor, og du får kr 50,- i rabatt

JA TAKK! Jeg/vi bestiller:

.... eks. ÅSE GRUDA SKARD: UNGENE VÅRE à 315,-

Navn

Firma

Adresse

E-post

ADRESSATEN BETALER FOR SENDING I NORGE

posten

DISTRIBUERES AV POSTEN NORGE

Gyldendal Akademisk
Svarsending 0479
0090 Oslo

Avsender:
Norsk Kvinnesaksforening
Postb. 8901 Youngstorget
0028 Oslo

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE

posten

Vi minner fortsatt om internett-siden vår:
www.kvinnesak.no
Her vil du finne mer om NKF-aktivitetene.

Ønskes flere eksemplarer av bladet eller NKFs brosjyre til utdeling, skriv til Norsk Kvinnesaksforening eller send e-post til toriskar@online.no

Redaksjonen avsluttet 8. juni 2011.
Redaktør for dette nummeret av Kvinnesaksnytt: Torild Skard i samarbeid med NKFs arbeidsutvalg
Lay-out: identidé – www.identide.no. Trykk: Akriv Trykk – www.aktivtrykk.no

Jeg ønsker å bli medlem av Norsk Kvinnesaksforening

Navn: .....

E-post: .....

Telefon: .....

Postadresse: .....

Sendes: Norsk Kvinnesaksforening, Postb. 8901 Youngstorget, 0028 Oslo